

Vänsterpartiets EU-politik - Frågor och svar

Inledning

”Vänsterpartiets EU-politik - Frågor och svar” är en skrift vi har gjort för att förklara hur Vänsterpartiet principiellt ser på EU. Men också för att klargöra hur vi vill påverka och förändra EU.

I de följande 25 kapitlen går vi igenom EU:s politik och agerande på olika områden, och vi presenterar Vänsterpartiets position. Den täcker inte alla frågor, men väldigt många. Vi har i skriften följt EU-besluten till och med den sista parlamentariska sessionen 14 – 18 april 2019.

Varje kapitel inleds med ”korta fakta”, en kort text som sammanfattar Vänsterpartiets principiella syn. Därefter följer ”fördjupning”, med konkreta frågor och svar.

Skriften avslutas med en kort faktsammanställning om hur EU är organiserat, hur beslutsprocessen sker samt korta presentationer av några viktiga EU-organ.

Vi hoppas att ”frågor och svar” ska vara till hjälp för alla som vill veta mer om Vänsterpartiets EU-politik och fördjupa sina kunskaper om vårt partis arbete i EU-parlamentet.

Vänsterpartiets valarbetare kan säkert också finna information och argument inför valrörelsen till EU-parlamentsvalet den 26:e maj 2019.

Skriften är sammanställd av Vänsterpartiets enhet i EU-parlamentet, på vissa områden med bidrag från Vänsterpartiets riksdagsgrupp.

Vänliga hälsningar,

Malin Björk,

EU-parlamentariker (V)

18 april 2019, Strasbourg

***

1. Vänsterpartiets syn på EU och demokratin.

Korta fakta: Vänsterpartiet är ett EU-kritiskt parti. Men Sverige är med i EU och därför arbetar vi, med andra europeiska vänsterkrafter, för att demokratisera EU och vrida politiken åt vänster. EU har en odemokratisk uppbyggnad, och storföretagen påverkar många beslut. Inom EU står marknadsintresset i centrum och går före t.ex. arbetsrätt och miljö/klimatkrav. Det är saker Vänsterpartiet vill förändra.

Fördjupning:

Vad tycker Vänsterpartiet om EU?

Vänsterpartiet är kritiskt till EU. Med den kritiska synen så arbetar vi inom EU för våra politiska målsättningar: demokrati, jämlikhet och solidaritet. Vi arbetar för kvinnors rättigheter och jämställdhet. Vi arbetar mot orsakerna till klimatförändringar och miljöförstörelse.

Vi vill samverka med andra progressiva krafter i EU för att demokratisera och vrida unionens politik åt vänster. Vi motverkar EU:s utveckling i federalistisk riktning och arbetar för att föra tillbaka makt till medlemsländerna. Arbetet i parlamentet är också en viktig plattform för att sprida information och bilda opinion i olika EU-frågor i Sverige.

Vi arbetade på nej-sidan inför folkomröstningen 1994. Vi respekterar resultatet i folkomröstningen, men har inte skäl att ändra vår principiella ståndpunkt; att EU begränsar demokratin. Vi kritiserar EU för att prioritera den inre marknadens intressen framför miljön, arbetsrätten, folkhälsan och konsumentintressena. Vänsterpartiet motsätter sig EU:s målsättning är att bygga en ny superstat med gemensam utrikespolitik och försvar.

Vill Vänsterpartiet att Sverige ska gå ur EU?

I vårt partiprogram står att "Vänsterpartiet verkar därför för att Sverige ska lämna EU". I realiteteten är det inte ett krav som vi drivit aktivt sedan folkomröstningen 1994. Sedan länge arbetar tillsammans med andra vänsterkrafter i Europa för att förändra EU.

Om utträdeskravet skulle resas aktivt igen så är det i ett sådant fall i riksdagen, och inte EU-parlamentet. Det är bara riksdagen som kan fatta beslut om en ny folkomröstning.

I EU-parlamentet handlar frågorna inte om medlemskapet, utan konkret om hur EU-lagstiftningen ska förändras, och där arbetar vi alltid emot federalism och marknadsliberalism. Vi arbetar för att skapa breda progressiva allianser för att bästa möjliga beslut ska kunna antas.

I Vänsterpartiets valplattform för EU-valet 2019 står det bl.a: "Sedan Sverige blev medlem i EU har Vänsterpartiet arbetat för att förändra EU till ett bättre fungerande europeiskt samarbete. Det kommer vi att fortsätta göra tillsammans med våra vänner i europeisk vänster där vi driver ett arbete för att få fram alternativ. Vänsterpartiets grundläggande kritik av EU kvarstår men det är inte aktuellt för oss att driva frågan om EU-utträde nu. Valet till EU-parlamentet handlar inte om Sveriges EU-medlemskap, det handlar om vilken sorts EU-samarbete som ska finnas. Fascismen och klimathotet behöver mötas av en stark europeisk vänster som Vänsterpartiet är en del av."

Varför anser Vänsterpartiet att EU begränsar demokratin?

Det finns flera skäl. Men EU:s grundläggande uppbyggnad begränsar demokratin. EU-kommissionen som inte är folkvald, utan består av byråkrater och har ensamrätt på att lägga fram lagstiftande förslag i EU. Kommissionens medlemmar är förbjudna att rätta sig efter beslut i sina hemländers parlament eller regering. De är ålagda att gynna EU:s intressen. Kommissionen arbetar och beslutar i slutna rum. Det finns ingen transparens eller offentlighetsprincip.

Rådet (ofta kallat ministerrådet) som lagstiftar (ofta tillsammans med EU-parlamentet) består av ministrar och ämbetsmän. Största delen av deras möten är slutna och det finns ingen insyn. Detta till skillnad från de lagstiftande nationella parlamenten där man kan följa debatt och beslut på plats eller genom medier.

EU-parlamentet är förvisso folkvalt men allt färre medborgare i EU bryr sig om att rösta. Deltagandet i EU-parlamentsvalen (inom hela EU) har sjunkit från 62 procent i det första valet 1979 till 42,6 procent i senaste valet 2014. EU-parlamentet skapades uppifrån för att ge EU demokratisk legitimitet. Det var inte som de flesta nationella parlament ett resultat av folkets kamp för rösträtt och demokrati. Därför har inte EU-parlamentet samma förankring bland folk som de nationella parlamenten. Det finns knappt en gemensam europeisk offentlig debatt, och det bidrar också till att isolera parlamentet från vanliga medborgare.

Men trots den kritiska hållningen anser Vänsterpartiet att det är viktigt att både delta i valet till EU-parlamentet och att göra allt för att stärka de progressiva krafterna i parlamentet. Lagstiftningen i EU sker via de tre institutionerna; EU-kommissionen, EU-parlamentet och Rådet. EU-parlamentet spelar en viktig roll för lagstiftningen inom unionen, och då ska de röd/gröna krafterna göra allt för att göra den lagstiftningen så bra som någonsin är möjligt.

Den dömande makten i EU heter EU-domstolen. Den har, till skillnad från svenska domstolar, också rätt att avkunna domar som blir direkt lagstiftande, inte minst i frågor som rör den inre marknaden, och därmed arbetsmarknaden. EU-domstolens beslut kan man inte påverka eller ändra. I EU:s beslutsstruktur har folk mycket små möjligheter att utkräva ansvar av makthavarna.

Därför måste vi konsekvent arbeta för transparens och möjlighet till ansvarsutkrävande inom hela EU-systemet. Här kan skapas breda allianser från oss inom vänstern till liberaler som försvarar öppenhetsprinciper.

EU är en realitet som i hög grad påverkar vad som händer i Sverige och andra EU-länder. Därför samarbetar Vänsterpartiet inte bara inom den Förenade Vänstern (GUE/NGL-gruppen), utan vi verkar alltid för att försöka skapa parlamentariska majoriteter som kan säkra bästa möjliga lagstiftning på olika områden.

Finns det fler faktorer som inskränker demokratin i EU?

EU:s beslut påverkas i hög grad av lobbyister. I Bryssel uppskattas antalet lobbyister upp till 30 000 personer som aktivt arbetar för att påverka kommissionen och EU-parlamentarikerna. Det finns självklart ideella och icke-vinstgivande organisationer bland dem, men den stora majoriteten lobbyister representerar stora företagsintressen. Lobbyisterna har särskilt stort inflytande på kommissionen, som ibland till och med anlitar dem som sina egna experter. Det ger storföretagen ett stort inflytande över EU.

Vänsterpartiet har länge arbetat för att EU ska inrätta ett modernt och tydligt lobbyregister där alla aktiva lobbyister inte bara registreras, dessutom bör alla deras möten med kommissionen, rådet och inom parlamentet noteras. Det registret ska vara offentligt så att media och medborgare kan se vilka lobbyisterna träffar. Det ökar transparensen och ger också möjlighet att klargöra om till exempel vissa storföretag är särskilt aktiva i en aktuell lagstiftningsfråga för att påverka kommissionen och/eller parlamentet i en viss riktning.

I januari 2019 lyckades den politiska allians som vill ha större öppenhet i just EU-parlamentet vinna majoritet för ett lobbyregister, där de ledamöter som är ansvarig i lagstiftningsfrågor ska registrera vilka lobbyister de träffat. Förslaget gick igenom med bara 4 rösters majoritet (380 röster mot 376). Det var framförallt högergruppen EPP (där M och KD ingår) som stod på nejsidan. EPP hade också begärt sluten omröstning, så det var omöjligt att se hur olika ledamöter röstat. Trots det vann ja-sidan.

EU saknar en offentlighetslagstiftning som vi har i Sverige. För medborgare i EU, och inte minst för journalister, är det därför mycket svårt att granska makten och maktutövningen inom EU. Det slutna systemet undergräver demokratin.

Sveriges regering ligger lågt i Rådet i frågan om offentlighetslagstiftning. Vänsterpartiet menar att regeringen borde vara aktiv och offensiv i frågan om en ny och verklig offentlighetslagstiftning inom EU. Inom parlamentet driver Vänsterpartiet ständigt frågorna om öppenhet och transparens.

2. Den inre marknadens konsekvenser.

Korta fakta: Vänsterpartiet tycker att miljön, arbetsrätten, konsumentskyddet och folkhälsan ska prioriteras i den inre marknaden. EU sätter storföretagen främst.

Fördjupning:

Vad anser Vänsterpartiet om den inre marknaden?

EU:s inre marknad sätter storföretagens intressen före miljön, arbetsrätten, konsumentskyddet och folkhälsan. EU-domstolen i Luxemburg har fastställt denna prioritering i olika domslut vid flertal tillfällen.

Vänsterpartiet menar att prioriteringen måste var den omvända: Arbetsrätten, miljön, konsumentskyddet och folkhälsan måste vara överordnade företagens och marknadens intressen.

För att säkra att strejkrätten skyddas, och undantas från de inre marknadsreglerna, har Europafacket krävt att ett "socialt protokoll" ska antas av EU. Det sociala protokollet skulle vara juridiskt bindande, och därför en del av EU:s fördrag. Vänsterpartiet stöder helhjärtat detta krav som hittills har avvisats av EU.

Samma sak gäller miljö- och konsumentkraven. EU:s inre marknad borde ha som utgångspunkt vad som är bäst för medborgarna. Men istället är det varornas fria rörlighet, och företagens intressen, som är prioritet i EU.

Därför måste EU:s lagar och regler för den inre marknaden skärpas så att prioritet ges till miljö/klimatfrågorna och konsumenternas rätt till säkra produkter och varor. Många seriösa företag arbetar idag klokt med miljö/klimatfrågorna och är måna om att leva upp till konsumenternas krav på god kvalitet. I dag missgynnas dessa företag av EU:s regelverk och värst drabbas konsumenterna och miljön.

Men nu finns ju en Social Pelare i EU gör inte det att allt ändras till det bättre?

Den Sociala Pelaren som antogs på det sociala toppmötet i Göteborg i november 2017 är bra i den meningen att för första gången på många år så talar EU:s ledare inte bara om åtstramningar, utan också om sociala rättigheter. Den tidigare S/MP-regeringen var pådrivande för den sociala pelaren. Vänsterpartiet tycker det är bra att de sociala, och därmed klassmässiga frågorna, diskuteras inom EU. Då handlar debatten om de verkliga motsättningarna i samhället. Och dessutom undergräver det högerextremismens möjligheter att växa.

Den sociala pelaren omfattar 20 generella icke-bindande principer om exempelvis utbildning, jobb, sjukvård och pensioner. Dokumentet betonar medlemsländernas sociala ansvarstagande, och är fyllt av vackra ord, men har ingen juridisk status. EU:s fördrag går före och där är det den inre marknaden och storföretagen som räknas. Det är därför Vänsterpartiet understryker kravet för ett socialt protokoll, knutet till EU-fördraget, som garanterar de fackliga rättigheterna.

Vänsterpartiet säger ja till den sociala pelarens principer, men understryker att beslut om arbetsmarknads- och socialpolitik inte ska flyttas över till EU. Det vore att skapa en federal superstat. Vi motsätter oss också alla förslag som går in på kollektivavtalens område. Enligt den "svenska modellen" ska det avgöras mellan arbetsmarknadens parter, inte av EU eller någon annan.

EU:s ministerråd beslutade i december 2018 om en europeisk arbetsmyndighet (ELA). Den ska framför allt göra det lättare för arbetstagare, arbetsgivare och nationella förvaltningar att få tillgång till information om rättigheter och skyldigheter vid gränsöverskridande rörlighet. ELA ska understödja arbetet mot "odeklarerat arbete".

Vänsterpartiet stöder skapandet av ELA då det stärker möjligheten att agera mot företag som försöker använda EU-rätten på ett felaktigt sätt, och skapa ojusta arbetsvillkor för utländska arbetare i ett EU-land.

Den "svenska modellen", där villkoren på arbetsmarknaden främst kommer till genom överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter istället för genom lagstiftning, har säkrats i

beslutet om ELA. Det finns en klausul om att överenskommelsen inte ska påverka nationella förhandlingar eller kollektivavtal. I Sverige har de fyra högerpartierna och SD gått emot förslaget om ELA. Frågan har förhandlats mellan EU-parlamentet och rådet.

Den 17 april 2019 antogs uppgörelsen i EU-parlamentet. EU:s gemensamma arbetsmyndighet, ELA, som ska övervaka att de arbetsrättsliga lagarna följs i EU:s medlemsländer, kommer därmed att bli verklighet.

Vänsterpartiet röstade ja, men anser att förslaget kunde ha varit betydligt bättre. Högern i EU-parlamentet motsatte sig till exempel att arbetsmarknadens parter skulle vara med i styrelsen. Men kollektivavtalsmodellen värnas och länderna kan själva välja hur de ska använda sig av myndigheten. ELA kan bidra till att arbetare runtom i Europa jobbar under schysstare villkor. Det är ett viktigt steg framåt.

Vad anser Vänsterpartiet om den fria rörligheten?

Vänsterpartiet är positiva till fri rörlighet. Men EU:s sätt att bestämma om den fria rörligheten är utformad så att den gynnar storföretagens intressen framför vanliga människors rättigheter och miljön/klimatets intresse.

EU:s inre marknad och den fria rörligheten borde ha som utgångspunkt vad som är bäst för medborgarna. Därför måste EU:s lagar och regler för den inre marknaden skärpas så att första prioritet ges till miljö/klimatfrågorna och konsumenternas rätt till säkra produkter och varor.

Många seriösa företag arbetar klokt med miljö/klimatfrågorna och de är måna om att leva upp till konsumenternas krav på god kvalitet, men idag missgynnas dessa företag av EU:s regelverk, som alltför ofta sätter principen om varornas fria rörlighet framför klimat och konsumentintresset.

Den fria rörligheten för arbetskraft vore också positiv om den var knuten till en regel om att alla som arbetar i ett land ska göra det under samma villkor. Principen måste vara att alla ska ha rätt till de löner och arbetsvillkor som regleras i lagar och kollektivavtal i det land där man arbetar, oavsett var man är född eller bosatt.

I Sverige diskuteras idag också frågan om de romska tiggarna från Rumänien som kommer hit genom den fria rörligheten. Romerna ska liksom alla andra EU-medborgare ha rätt att resa fritt. Men huvudorsaken till att de kommer är den extrema fattigdomen samt den strukturella och institutionaliserade rasismen i Rumänien. Fattigdomen beror bland annat på EU:s extrema åtstramningspolitik som skapat hög arbetslöshet och stora nedskärningar inom välfärden. Särskilt hårt drabbas förföljda etniska minoriteter som redan tidigare var fattiga.

Vi menar att EU måste sluta bedriva åtstramningspolitik, och istället se att människor kommer i arbete genom massiva offentliga investeringar i Europa. Samhällsnyttiga investeringar i infrastruktur, bostäder och grön energi som skapar massor av nya jobb. Återuppbygg välfärden som bidrar till jämställdhet. Det är så man bekämpar fattigdom.

Vi är alltså för den fria rörligheten. Men den måste bygga på vad som är bra för vanliga människor, för rättvisan, för miljön och klimatet.

3. Arbetsrätten och utstationerad arbetskraft

Korta fakta: Vänsterpartiet är skarpt kritiska till EU-domstolens beslut att fackliga rättigheter och kollektivavtal är underordnade EU-rätten. Det medför att storföretagens frihet är första prioritet. Vänsterpartiet kräver att ett socialt

protokoll, blir en del av EU-fördragen, vilket skulle garantera just de fackliga rättigheterna.

Fördjupning:

Hur har EU undergrävt arbetsrätten och de fackliga rättigheterna?

I dagens EU är arbetsrätt och kollektivavtal underordnade EU-rätten. Problemen för den nationella arbetsrätten började för år 2007 med fyra kontroversiella domslut i EG-domstolen:

- Viking Line- domen 2007 som innebar förbud mot fackliga aktioner mot det finska rederiet Viking Line som flaggade ut färjor till Estland för att därigenom kunna anställa folk till betydligt lägre löner.
- Laval- domen 2007 som fastslog att det lettiska byggföretaget Laval inte var tvungna att följa de svenska kollektivavtalen för sina anställda som hade låga lettiska löner. Domen innebar då också att de svenska facken inte hade rätt att försvara kollektivavtalen genom att sätta företaget i blockad.
- Ruffert- domen 2008 som gav ett tyskt byggföretag och dess advokat Dirk Ruffert rätt mot delstaten Niedersachsen. Enligt domstolen hade inte företaget gjort något fel när man anlitat en polsk underentreprenör, vars anställda bara fick hälften av den lön som en tysk byggnadsarbetare skulle ha fått.
- Luxemburg- domen 2008 där EG-domstolen fastslog att Luxemburg måste avskaffa en lag som säkrade utländska arbetare samma rättigheter som arbetare som bor i landet. Enligt EG-domstolen var den lagen i strid med EU:s etableringsfrihet.

Vad fick domarna för konsekvens?

EG-domstolen beslutade att nationella lagar kring arbetsrätt och kollektivavtal är underordnade EU-rätten. Storföretagens frihet går före fackliga rättigheter. Det så kallade utstationeringsdirektivet från EU är avgörande i detta sammanhang.

I fler EU-länder har till exempel byggnadsarbetare i sina egna länder sett jobben försvinna när utländska företag, med lågavlönad arbetskraft, vinner anbudet för nya byggnadsprojekt. Det kan se ut som om orsaken är att arbetare från ett annat land tar det egna jobbet (vilket främlingsfientliga partier påstår). Men i verkligheten var det EU som med utstationeringsdirektivet och EU-domstolen, beslutade att de här företagen inte behövde bry sig om kollektivavtal och arbetsrätten i det land där arbetet ska utföras. Det är alltså EU:s ansvar.

Det systemet leder också till att seriösa företag som följer kollektivavtal och respekterar arbetsrätten missgynnas. I Sverige ser vi idag att flera ljusskygga bolag inom framförallt byggnads- och transportsektorn. De konkurrerar med mycket lågavlönad utländsk arbetskraft som inte törs protestera mot eländiga villkor, eftersom dessa företag också bryter mot grundläggande arbetsrättsliga principer och vägrar sina anställda fackliga rättigheter. EU:s beslut gynnar således oseriösa arbetsgivare. Företagen som getts utrymme att konkurrera med låga löner, dålig arbetsmiljö eller genom att fuska med skatten undergräver dessutom den gemensamma välfärden.

Antalet arbetsplatsolyckor har också ökat till följd av detta. Det beror ofta på att de här ljusskygga företagen pressar fram högre arbetstakt, och inte heller har några skyddsombud bland sina fackligt icke-organiserade anställda.

Redan år 2017 lade den tidigare S/MP-regering fram ett nytt lagförslag om den svenska Lex Laval, som ändrade högeralliansens lagstiftning. Den nya Lex Laval antogs av riksdagen i april 2017 och innebär att svenska fackförbund får rätt att ta till stridsåtgärder mot arbetsplatser med utländsk arbetskraft som inte har kollektivavtal. Men den nya Lex Laval i Sverige betyder inte att vi är

tillbaka till hur det var innan EU-domstolens dom i Lavalfrågan. Men det är en förbättring och som är mer lojal med den svenska kollektivavtalsmodellen.

Hur är läget nu med utstationeringsdirektivet?

Utstationeringsdirektivet konsekvenser kritiserades enormt mycket. Den fackliga rörelsen i Europa gick i spetsen och kämpade mot direktivet.

Andra tunga organ som protesterade var FN:s arbetsmarknadsorgan ILO, liksom Europarådet (som är en mellanstatlig europeisk samarbetsorganisation med 47 medlemsstater som arbetar med att främja demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatsutveckling) var kritiska. Mer än 500 arbetsrättsjurister från olika EU-länder antog år 2013 ett gemensamt manifest "mot den dramatiska avregleringen av arbetsmarknaden i EU". De menar att "den sociala modellen i Europa hotas av ödeläggning."

Allt detta kraftfulla motstånd gav resultat. EU-kommissionen kom med ett nytt förslag till utstationeringsdirektiv år 2016. Det förhandlades och beslutades mellan Rådet och EU-parlamentet. Det nya direktivet började gälla i slutet av juni 2018. Svenska regeringen har tillsatt en utredning som ska föreslå hur direktivet ska genomföras i svensk rätt. Senast under 2020 ska direktivet vara infört i alla medlemsländer.

EU-direktivet ska ge arbetstagare som arbetar i ett annat EU-land rätt till samma lön som inhemska arbetare med motsvarande arbetsuppgifter på arbetsplatsen. Samtliga aktuella löneregler i EU-landet ifråga ska vara tillämpliga för utstationerade arbetstagare, och kostnader för logi, resor och uppehälle får inte dras av från lönen av arbetsgivaren. Dessutom skärps kraven på vilken standard som ska gälla för tillfälliga boenden som arbetsgivaren tillhandahåller. Utstationerade arbetstagare ska också få bättre skydd mot korruption och utnyttjande. Det nya direktivet sätter en maxlängd på 12 månader som en utstationering kan vara, med en möjlighet till förlängning på sex månader.

Uppgörelsen är inte perfekt, det finns fortfarande mer att göra för att säkra utstationerades arbetares alla rättigheter. Men det nya direktivet är ett klart steg framåt. Och det visar att politisk och facklig kamp är avgörande för att förändra EU.

Andra viktiga arbetsmarknadsdirektiv som är på gång

Tyvärr ingår inte transportsektorn i utstationeringsbeslutet. Den ska regleras via EU:s nya transportpaket. I december 2018 enades ministerrådet om reglerna för lastbilsförare. Transportarbetarförbundet i Sverige var positivt överraskade och sa bland annat att förslaget om nya regler för så kallat cabotage (det vill säga när ett transportföretag utför en inrikeskörning i ett annat land än där det är registrerat) var ett framsteg.

Efter förhandlingar mellan ministerrådet och EU-parlamentet gjordes en kompromiss som röstades igenom i EU-parlamentet den 4 april 2019. Lagpaketet som antogs innebär bland annat att det ska vara lika lön och villkor för alla som kör transporter i Sverige, det ska finnas vilotider för förarna så att vi alla får större säkerhet på vägarna och lastbilarna ska bli gps-kontrollerade så att det inte fuskas med reglerna. Dessutom måste varje lastbil återvända till det land där företaget finns minst var fjärde vecka. Med åtgärder som dessa får inte bara lastbilschaufförerna bättre villkor. Det innebär också att olika skumraskföretag får det svårare, och att seriösa företag som respekterar lagar och regler kan konkurrera på någorlunda lika villkor. Det kunde naturligtvis ha blivit ett ännu bättre regelverk, men det här är ett viktigt steg framåt.

Också denna seger visar hur viktigt det är med ett starkt tryck utifrån på EU-parlamentarikerna innan de fattar ett beslut. De europeiska transportarbetarfacken har bedrivit en lång och mycket

aktiv kampanj för att motverka de dåliga arbetsvillkoren. Det är när folkliga och fackliga rörelser driver på, och sluter allianser med progressiva krafter inne i parlamentet, som EU kan förändras.

Ett annat direktiv, knutet till arbetsmarknaden, är arbetsvillkorsdirektivet, som lägger ett golv för de rättigheter som anställda inom EU ska ha. Främst handlar det om rätten till att få information i förväg om vilka arbetsvillkor man har, såsom arbetstider och lön. Från EU:s sida beskrivs direktivet som att man skapat ett regelverk "som kan ge trygghet för alla arbetstagare i en modern och mer flexibel arbetsmarknad, med en ökande mängd lösa och otrygga anställningar."

Vänsterpartiet, liksom LO/TCO, stöder förslaget. Till en början var vi kritiska eftersom den svenska modellen för arbetsmarknaden inte var säkrad. Men det har förändrats i förhandlingarna. Det finns nu skrivningar som skyddar den svenska modellen, genom att det blir möjligt för arbetsmarknadens parter att komma överens om att avvika från direktivets bestämmelser i kollektivavtal. Det är ett resultat av fackliga påtryckningar. Svensk Näringsliv var inte nöjda. Men lagpaketet antogs efter förhandlingar med ministerrådet i EU-parlamentet den 17 april 2019. Vänsterpartiet röstade förstås ja, och menar att det kommer att innebära betydande förbättringar för en ganska stor grupp arbetstagare runtom i Europa. Självklart hade det kunnat vara ännu skarpare, men med tanke på det politiska läget i EU-parlamentet var beslutet en tydlig framgång.

Ytterligare ett viktigt direktiv kopplat till arbetsmarknaden är den så kallade "revisionen av gränsvärden av cancerogena ämnen". Överenskommelsen mellan EU-parlament och rådet innebar en förbättring med de nuvarande reglerna i och med att nya cancerogena ämnen har lagts till listan. Vänsterpartiet röstade ja när det senaste förslaget antogs den 27:e mars 2019, men tycker också att reglerna kunde ha varit skarpare.

Enligt en studie som kommissionen lät göra innan de presenterade sitt förslag kommer beslutet att rädda 100 000 liv under de närmaste 50 åren. Sverige anses redan respektera dessa nya gränsvärden. Men i flera andra EU-länder blir denna lag ett redskap i kampen mot usla arbetsvillkor som också riskerar att orsaka cancer.

4. Lissabonfördraget och euron.

Korta fakta: Vänsterpartiet motsätter sig Lissabonfördraget, som antogs år 2007, därför det koncentrerar ännu mer makt till EU-eliten i Bryssel. I fördraget står marknadsintresset i centrum, och går före t.ex. arbetsrätt och miljö/klimatkrav. Vänsterpartiet är också motståndare till euron och den Ekonomiska och Monetära Unionen (EMU) som grundlagsfäster en nyliberal ekonomisk politik.

Fördjupning:

Vad anser Vänsterpartiet om Lissabonfördraget?

När Lissabonfördraget var färdigförhandlat i oktober år 2007 innebar det de största förändringarna av EU sedan Sverige blev medlem 1995. Flera av de viktiga löften som ja-sidan hade fört fram i folkomröstningen 1994 bröts därmed fullständigt. Det gäller till exempel frågan om alliansfriheten och vetorätten liksom frågor om mellanstatlighet.

Fördraget är i princip identiskt med det förslag till konstitution som EU hade förhandlat fram år 2005. Ett förslag till konstitution som fälldes i folkomröstningar i Frankrike och Nederländerna. Efter dessa tydliga folkliga nej gjordes några mindre symboliska förändringar. Till exempel kallades inte texten längre en konstitution. Därefter gick medlemsländerna till nytt beslut. Men man vågade

sig inte på nya folkomröstningar, utan Lissabonfördraget antogs i de nationella parlamenten – med ett undantag, Irland. Den irländska grundlagen slår fast att alla beslut som innebär att landets eget parlament måste lämna ifrån sig makt måste fastställas genom folkomröstning. Nej-sidan segrade i folkomröstningen 2008. Men EU tvingade Irland till en ny folkomröstning 2009. Efter många hot från ja-sidan antogs Lissabonfördraget också på Irland.

Vänsterpartiet motsätter sig Lissabonfördraget eftersom det för över ännu mer makt från de folkvalda nationella parlamenten till EU:s institutioner. EU militariserar ytterligare genom fördraget på ett sätt som går rakt emot vår syn på militär alliansfrihet. Också i detta fördrag överordnas den fria marknaden de politiska områdena miljöintresset och löntagares rättigheter. I fördraget saknas också ett svenskt undantag från euron. Till skillnad från Storbritannien och Danmark så saknar Sverige alltså fortfarande ett formellt undantag.

Vad anser Vänsterpartiet om euron?

Vänsterpartiet arbetade med den segrande nejsidan i folkomröstningen år 2003 om medlemskap i den ekonomisk-monetära unionen (EMU). Sedan flera år kan vi se hur rätt nej-sidan hade. Alla de problem och risker med euron som vi då beskrev har blivit verklighet inom eurozonen.

Vänsterpartiet sa att den gemensamma räntan för euro-området i vissa länder skulle leda till överhettning av ekonomin och spekulation. Precis det skedde under euro-krisen i Spanien och Irland. Bägge länderna hade behövt en betydligt högre egen ränta för att motverka överhettning, men det var omöjligt eftersom EMU-området har en och samma ränta.

Vänsterpartiet varnade för att den ekonomiska och monetära unionen skulle leda till ekonomisk högerpolitik. Euro-krisländerna tvingades av EU genom den så kallade finanspakten, som antogs år 2012, till extrema åtstramningar som innebär lönesänkningar på upp till 50 procent, sänkta pensioner, massiva privatiseringar, nedskärningar inom skola, vård och omsorg. Särskilt hårt drabbades Grekland av EU:s åtstramningspolitik. Och den politiken fördjupade Greklands ekonomiska och sociala kris. År 2016 levde 3,5 miljoner människor i fattigdom eller 35,6 procent av den grekiska befolkningen. Arbetslösheten var mer än 20 procent, men bland ungdomar nära 60 procent.

Vänsterpartiet förklarade hotet mot demokratin, att avgörande makt över den nationella ekonomin skulle överföras till EU. Och det ekonomiska beslutsfattandet har centraliserats och åtstramningspolitiken har blivit lag. Den icke-folkvalda EU-kommissionen har till och med rätt att bötfälla länder som "inte sköter sig".

Som demokrater accepterar vi att högerpartier bestämmer den ekonomiska politiken om de vinner demokratiska val i sitt eget land. Men lika självklart måste det vara att vänsterpartier, som vinner demokratiska val, har rätt att bestämma den ekonomiska politiken. Problemet är att EMU nu tvingar alla länder i euro-zonen att föra den ekonomiska politik som fastlagts av EU – och den politiken är ekonomisk högerpolitik. Det är djupt odemokratiskt.

5. Eurokrisens konsekvenser och orsaker.

Korta fakta: Vänsterpartiet anser att euro-krisens effekt blev än värre på grund av den Ekonomiska Monetära Unionens strikta regelverk. EMU påtvingar länder en ekonomisk politik, ränta och växelkurs som omöjligt kan passa alla länder. Länderna har helt enkelt för olika förutsättningar.

Fördjupning:

Hur har euro-krisen påverkat människorna och välfärden?

Enligt EU:s egen statistik år 2012, under den värsta krisen, hotades var fjärde medborgare i EU av fattigdom och social utslagning. FN:s arbetsmarknadsorgan ILO framhöll att den extremt höga

ungdomsarbetslösheten kunde leda till en "förlorad generation". Särskilt allvarligt är läget för den växande gruppen unga som kallas NEET (neither in employment nor education or training), alltså unga som varken jobbar, studerar eller gör praktik. Många EU-medborgare saknar också idag, efter långvarig arbetslöshet, försäkringar och har till exempel inte råd att gå till doktorn.

Nu säger EU-eliten att euro-krisen är löst. Men i flera länder är arbetslösheten fortsatt hög och de skador krisen skapat hos människor och i samhället kommer att kosta mycket för lång tid framöver. I EU-kommissionens senaste rapport om medlemsländernas arbetsmarknader framhålls det att sysselsättningen ligger på "rekordnivåer". Men Europafacket (ETUC) kritiserar det sättet att presentera statistiken. ETUC understryker att antalet arbetande timmar fortfarande betydligt lägre jämfört med perioden före finanskrisen 2008. Sanningen är att EU under krisen räddade bankerna, men att miljontals människor fortfarande lever i krisens verklighet.

EU-kommissionen och högerpolitiker hävdade till exempel att Irland är ett bevis för att åtstramningspolitiken fungerat. Men under krisåren lämnade 400,000 människor Irland på grund av krisen. För ett land med 4,5 miljoner invånare skapar det långsiktiga problem. Enligt Financial Times emigrerade en irländare var sjätte minut år 2013. De flesta som emigrerade var unga och välutbildade människor. Det kallas "brain drain" och skadar ett land oerhört mycket. År 2016 levde 800,000 irländare i fattigdom (eller 17 procent) av en befolkning på 4,7 miljoner.

Påverkas jämställdheten av åtstramningspolitiken?

Den överväldigande majoriteten av de personer som lade fast finanspaktens regelverk är mycket välavlönade och mäktiga män. Ingen av dessa män kommer själv att behöva bära de bördor eller tvingas till de uppoffringar som åtstramningspolitiken medför. De största förlorarna däremot är lågavlönade och arbetslösa kvinnor. Finanspakten grundar sig således både på nyliberala och patriarkala strukturer och värderingar.

Vi ser hur åtstramningspolitiken har pressat jämställdheten tillbaka till femtiotalnivå i flera länder. I spåren på eurozonens krav på nedskärningar följde otrygga anställningar och diskriminering på arbetsmarknaden. Många kvinnor är beroende av arbetstillfällen i den offentliga sektorn och drabbades när den monterades ner. De tvingades sluta jobba eller gå ner till deltid för att ta hand om barn, gamla och sjuka när dagis och äldreomsorg monterades ner. I hushållens pressade ekonomiska situation ökar våldet mot kvinnor.

Varför blev det kris?

Den marknadsliberala politik som EU genomfört medförde bland annat avregleringar av finansmarknaderna. Det blev fritt fram för spekulation. Olika finansföretag placerade stora tillgångar i riskfyllda nyskapade finansiella instrument. Handeln bara med s.k. kreditderivat omfattade 2005 nära 12 000 miljarder dollar. Denna enorma spekulation, som inte skapar jobb, har i hög grad bidragit till krisen. Att direktörerna dessutom kunnat kvittera ut enorma bonusar för kortsiktiga resultatmål har uppmuntrat riskabla placeringar och långivning.

Fastighetsbubblor uppstod i USA och flera europeiska länder. Fastighetspriserna steg. Avregleringarna medförde också att bankerna kunde låna ut pengar till massor av människor som egentligen inte hade råd. Tesen var att fastighetspriset skulle stiga permanent så att de kunde betala tillbaka senare. Sen såldes dessa lån (som "finansiella produkter") vidare till andra finansiella aktörer, som i sin tur sålde vidare. Till slut visste inte riktigt vem som var skyldig vem.

Bostadsbubblan sprack först i USA. Fastighetspriserna föll. Folk kunde inte betala sina lån. Banker började redovisa förluster. Investeringsbanken Lehman Brothers konkursade i september 2008. Krisen spred sig snabbt vidare till Europa, inte minst via de nya "finansiella produkterna" som bland annat omfattade en del av de kostsamma bostadslånen i USA.

Hur försvårade EMU den krisen?

I euro-zonens länder blev krisens effekt än värre på grund av den Ekonomiska Monetära Unionens strikta regelverk. EMU påtvingar länder en ekonomisk politik, ränta och växelkurs som omöjligt kan passa alla länder. Länderna har helt enkelt för olika förutsättningar. Några av länderna hade under flera år behövt en högre ränta för att förhindra överhettning av ekonomin och spekulatörerna. Men den centralt fastställda räntan för euro-zonen gjorde det omöjligt. Det hade därför varit billigt att låna pengar vilket bidrog till bostadsbubblor i flera euroländer, framför allt på Irland och i Spanien. När krisen slog till sprack bubblorna. Stora banker redovisade gigantiska förluster. Regeringarna ryckte in och räddade bankerna. Bankernas stora vinster hade varit privata. Men de gigantiska förlusterna blev en offentlig skuld. Krisländerna satt fast med euron och den av den Europeiska centralbanken fastställda räntan. Jämför det med krisens Island som, under samma tidsperiod, tack vare en egen valuta kunde anpassa växelkurs och ränta till det verkliga läget och därigenom påbörja vägen tillbaka.

Eurokrisländerna tvingades av EU till extrema åtstramningar som inneburit lönesänkningar på upp till 50 procent, sänkta pensioner, massiva privatiseringar, nedskärningar inom skola, vård och omsorg. Finanspakten påstods vara nödvändig "för att få ordning på ekonomin". Men det är en åtstramningspakt som minskade efterfrågan, ökade arbetslösheten och fattigdomen samt förlängde krisen. EU har satt bankernas vinstintresse före människornas grundläggande rättigheter.

Vänsterpartiet arbetade med den segrande nej-sidan i folkomröstningen 2003 om medlemskap i den ekonomisk-monetära unionen (EMU). Idag kan vi se hur rätt nej-sidan hade. Alla de problem och risker med euron som vi då beskrev har blivit verklighet inom euro-zonen.

6. Eurokrisen, exemplen Grekland och Tyskland.

Korta fakta: EU har i hög grad bidragit till att fördjupa och förvärra krisen i Grekland. Tyskland är det land som tjänat mest på euro-valutans konstruktion, men också i Tyskland finns det djupa klassklyftor.

Fördjupning:

Men krisen i Grekland berodde den inte på att "grekerna arbetar så lite och pensionerar sig så tidigt"?

Nej, det är en myt som högern och borgerlig press spred i Europa när Grekland gick in i den djupa ekonomiska krisen år 2011. EU:s egen statistik visade vid den tidpunkten att grekerna i genomsnitt arbetade 44,3 timmar per vecka att jämföra med EU-genomsnittet på 41,7. Grekerna hade 23 dagars semester per år mot tyskarnas 30 dagar. Och om arbetsproduktivitetsindex EU-snitt är 100, så låg grekerna på 102, knappt efter tyskarna på 104.

Det sägs än idag att grekerna har levt över sina tillgångar. Men EU-statistiken visade att Grekland både vad gäller de offentliga lönekostnader och utgifter låg på eller under EU-genomsnittet.

Att den grekiska ekonomin havererade berodde bland annat på den tidens korrupta grekiska politiker som gynnat sina egna och närstående. Ett system som tillät att en stor del av ekonomin är svart. Dessutom betalade de rika knappt alls några skatter. Skatteintaget i Grekland har varit betydligt lägre än EU-genomsnittet. Särskilt låg har bolagsbeskattningen varit. Vinstandelen av BNP i Grekland 2009 var 54,2 procent att jämföra med EU-genomsnittet på 38,9.

Ett exempel: Grekland har världens största handelsflotta med mer än 4000 fartyg. När euro-krisen inleddes hade de grekiska redarna beställningar på 600 nya skepp i Kina och Sydkorea (inte ett

enda i Grekland). Dessa redare betalade på den tiden 12 miljoner euro i skatt. Det blev bara 3 000 euro per båt! (drygt 31,000 kronor enligt växelkurs i februari 2019).

Så budgetdisciplin i den bemärkelsen skulle verkligen behövas. Men EU krävde bara åtstramningar som riktade sig mot folket och offentlig sektor. Demokratin struntade EU fullständigt i. I januari år 2015 valdes vänsterpartiet Syriza till makten i Grekland. Deras program innebar att åtstramningspolitiken måste få ett stopp. Den 5:e juli 2015 röstade 61 procent av grekerna nej i en folkomröstning om EU:s extrema åtstramningsprogram. Men EU-eliten brydde sig inte om valresultatet utan tvingade under förnedrande omständigheter Syriza-regeringen att acceptera fortsatta åtstramningar.

Grekland tvingades till lönesänkningar på upp till 50 procent, nedskärningar och vrakpridförsäljning av statlig egendom. Åtstramningspolitiken har fördjupat och förvärrat krisen i Grekland. Men EU:s intresse har från första stund varit att rädda bankerna. Åtstramningarna genomfördes för att franska och tyska banker skulle få sina pengar. Oavsett vilka konsekvenser det fick för människorna i Grekland. Enligt EU:s egen statistik är arbetslösheten i Grekland nu 18,6 procent (december 2018) och ungdomsarbetslösheten låg på 39,1 procent. Åtstramningspolitiken har inte minskat den grekiska statskulden som nu ligger på ungefär 180 procent av BNP.

Men har inte Tyskland visat att om man sköter ekonomin korrekt så kan både euron och välfärden fungera bra?

Sanningen är att Tyskland har profiterat på euron. Landets exportindustri är stark därför att eurosystelet varit särskilt gynnsamt för just Tyskland. Exportindustrins offensiv kunde byggas upp i skydd av den billiga euron. Den kraftiga exportexpansionen skedde på andra länders bekostnad. Ett av de grundläggande problemen med euron var att några av medlemsländerna kom att få 40 procent lägre internationell konkurrenskraft än Tyskland. Det ledde till stora underskott. Det fanns ingen rörlig växelkurs så de länderna hade ingen chans att hämta igen. Euron är en jackpot för Tyskland. Men en katastrof för Sydeuropa. Den marknadsliberala politiken och gemensamma valutan innebär jätteprofiter för det tyska storkapitalet.

Tyska banker kunde låna ut pengar till Grekland och andra länder. Bankerna där lånade lika galeit vidare till hysteriskt byggande och konsumtion. Allvarliga ekonomiska problem växte. Dolda bakom en alltför låg ränta. Fastställd för hela euro-zonen av den europeiska centralbanken ECB. De enskilda länderna hade ingen makt över räntan. Om de haft det, så hade det i flera fall varit en klok politik att höja den egna räntan för att kyla ner ekonomin.

Om inte euron funnits så hade den tyska D-markens värde skjutit i höjden. En ökning av D-markens värde som, enligt vissa ekonomer, handlat om 20 - 30 procent. Då hade den tyska exportboomen stannat av. Å andra sidan hade länder som Grekland, Irland och Spanien, utan euron sett de egna valutorna sjunka i värde. Deras exportindustri hade kunnat skjuta fart igen. Istället låstes länderna fast till fortsatt nedgång och kris. Detta på grund den gemensamma valutan och den högerpolitik som fokuserar på nedskärningar.

Kom också ihåg att en hög andel av de tyska löntagarna är lågavlönade, varav de flesta är kvinnor. Tyskland har infört en minimilön på 8,84 euro i timmen (Ca 92 kronor, växelkurs i oktober 2018). Men många har så kallade minijobbs där lönen är lägre och sociala avgifterna reducerade. Tyvärr är det också många arbetsgivare som hittar sätt att gå runt minimilönkravet rapporterar de tyska facken. De uppger att de betalar minimilön, men tvingar de anställda att jobba dubbelt så många timmar, så de i realiteten bara tjänar 4 euro/timme. Men även för de som har lagstadgad minimilön så räcker inte pengarna, detta på grund av de snabba hyreshöjningarna i de flesta tyska städer.

Det är lika vansinnigt fel att skylla eurokrisen på "lata greker", som det är att påstå att euron gjort "alla tyskar rika".

Vad gör Vänsterpartiet för de som drabbats av krisen?

Vi motsätter oss finanspakten och EMU. Vi har solidariserat oss med alla de progressiva rörelser,

fackliga och politiska organisationer som protesterat mot åtstramningspolitiken i Grekland och flera andra länder inom EU.

Att Sverige klarade sig bra under euro-krisen beror framför allt på att vi sa nej till EMU. Men inget av partierna på ja-sidan i folkomröstningen vill i dag medge att majoriteten av svenska folket var klokare än dem. Samtidigt är det inget svenskt parti, förutom Liberalerna, som idag förespråkar svensk anslutning till euron. De tidigare EMU-positiva svenska partierna har ändrats sig. I tysthet.

7. Hur ska ekonomiska kris bekämpas.

Korta fakta: Vänsterpartiet anser att det krävs massiva offentliga och miljövänliga investeringar i Europa för att vända utvecklingen; samhällsnyttiga gröna investeringar i infrastruktur, bostäder, välfärd och hållbara energisystem. Då kan ekonomisk kris bekämpas

Fördjupning:

Hur anser Vänsterpartiet att ekonomiska kris, i euro-zonen, ska bekämpas?

I de länder som drabbades av euro-krisen har effekterna av de extrema nedskärningarna blivit mycket allvarliga. EU beordrade fram åtstramningarna under tal om "statsfinansiellt ansvarstagande". De svagaste grupperna drabbades allra hårdast av denna politik. Andelen fattiga medborgare inom EU ökade kraftigt under krisåren. Utbildning, vård och omsorg har försämrats avsevärt i flera länder. Jämställdheten mellan kvinnor och män har drivits tillbaka ytterligare genom alla nedskärningar i den offentliga sektorn. Det handlar dels om att kvinnors jobb och ekonomiska oberoende hotas, dels att kvinnor tvingas täcka upp när service inom barnomsorg och äldreomsorg monteras ner. De skador som krisen skapade kommer att finnas kvar länge.

EU-kommissionen försöker propagera att krisen är historia nu. De pekar på att sysselsättningen ligger på "rekordnivåer" år 2019. Men Europafacket (ETUC) kritiserar det sättet att presentera statistiken. ETUC understryker att antalet arbetande timmar fortfarande betydligt lägre jämfört med perioden före finanskrisen 2008.

EU:s princip från krisens första stund var att privatisera vinsterna och socialisera förlusterna, eller med andra ord: Bankerna fick gå före människorna. Vänsterpartiet anser att det rätta hade varit att låta bankerna själva bära skulderna som de skapade. Statliga bankgarantier bör endast omfatta spararnas pengar, inte spekulatören. Skuldyngda länderna måste ha rätt att skriva ner sina skulder, så att den ekonomiska utvecklingen kan vändas. De euro-länder som önskar måste få rätt att lämna valutaunionen, och därigenom anpassa växelkurs och ränta till det verkliga läget. Det krävs också skarpa regler och beskattning mot de globala finansmarknaderna.

Det krävs massiva offentliga och miljövänliga investeringar i Europa för att vända utvecklingen; samhällsnyttiga gröna investeringar i infrastruktur, bostäder, välfärd och hållbara energisystem.

Men är åtstramningarna verkligen EU:s fel?

En intressant jämförelse i krishantering är den vetenskapliga studien av den isländska ekonomen Thora Kristin Thorsdottir. Hon jämförde (år 2012) EMU-landet Irland med Island som inte tillhör EU och har sin egen valuta. Krispolitiken på Island, som då hade en vänsterregering, medförde att den fattigaste tiondelen av befolkningen fick sin disponibla inkomst sänkt med nio procent. På Irland fick den fattigaste tiondelen fått en 26-procentig sänkning. På Island medförde den progressiva beskattningen att den rikaste tiondelens disponibla inkomst sjönk med 38 procent. På Irland, däremot, innebar EU:s "åtstramningspolitik" att den rikaste tiondelen av befolkningen fick en ökning av den disponibla inkomsten med åtta procent! Eftersom Island har en egen valuta så medförde krisen att den föll i värde vilket ledde till att exporten fick ny fart. Den gemensamma valutan i EMU omöjliggör något liknande.

Exemplet visar både att det spelar en roll om man har en egen valuta och vilken typ av regering som styr landet.

Det portugisiska exemplet.

Ett land som faktiskt vågat trotsa EU-kommissionen är Portugal. Efter att haft en högerregering som slaviskt följde EU stränga åtstramningspolitik med massarbetslöshet, fattigdom och emigration som följd, så valde portugiserna en ny väg. Efter valet 2015 så skapades en socialdemokratisk regering (Socialistpartiet), med Antonio Costa som premiärminister. Det blev en parlamentarisk majoritet med stöd från två vänsterpartier; Vänsterblocket och Kommunistpartiet. Till skillnad från alla andra EU-länder, och i strid med EU:s åtstramningspolitik, så valde vänstermajoriteten att åter lyfta fram kollektivavtal och satsade på höjningar av minimilönen (till 700 euro/månad (7300 kronor, april 2019). De lågavlönade har inga reserver, de konsumerar och då ökade också tillväxten. EU-kommissionen skulle garanterat ha slagit ner på detta med kraft, men Brexit gjorde att de blev upptagna med annat. Den portugisiska regeringen fick självklart skarp kritik från EU, men snart visade sig politiken att fungera. Portugals ekonomi växte och folk fick det bättre. Till och med tidningen "Financial Times" har nyligen skrivit om Portugals starka tillväxt med en politik som gick emot EU:s linje. Vänstern i EU är enig om att länder och regioner ska trotsa EU-kommissionens order. Portugal visar att det är en framgångsväg.

Vad kan Sverige, som inte är med i EMU, göra då?

Här i Sverige krävs också investeringar i infrastruktur och grön energi som gör att Sverige kan ta täten i klimatomställningen, samtidigt som konkurrenskraften stärks och jobb skapas. Det behöver byggas fler bostäder och mer resurser behövs till välfärden, framför allt till fler anställda inom äldreomsorgen. Det behövs investeringar som stärker oss som en stark framtidsinriktad miljövänlig industrination. Full sysselsättning måste vara det överordnade målet för den ekonomiska politiken i Sverige och i EU.

8. Arbetet för jämställdhet och feminism

Korta fakta: Det finns EU-lagstiftning som förbjuder diskriminering på grund av kön. Men en feministisk politik kräver så mycket mer än antidiskriminering. Det krävs resursomfördelning, investeringar i offentlig sektor och en radikal politik som garanterar kvinnors rätt att bestämma över sina egna kroppar.

Fördjupning:

Vad krävs för jämställdhet i EU?

Historiskt sett har EU på det snävare anti-diskrimineringsplanet spelat en roll, särskilt i EU-medlemsstater där grundläggande jämställdhetslagstiftning och anti-diskrimineringslagstiftning har saknats. Det finns idag EU-lagstiftning som förbjuder lönediskriminering och annan diskriminering på grund av kön i arbetslivet och i de sociala försäkringssystem som är kopplade till arbetslivet.

Det finns också lagstiftning som förbjuder diskriminering vad gäller tillgång och utbud av varor och tjänster (med vissa begränsningar). Det bör påpekas att denna typ av lagstiftning naturligtvis också kan utformas på nationell nivå.

EU:s lagstiftning mot lönediskriminering har tyvärr visat sig vara ytterst tandlös. Genomsnittet på lönegapet mellan kvinnor och män i EU ligger på 16,3 procent (År 2017).

Vi i Vänsterpartiet motsätter oss att EU-institutionerna under de sista femton åren valt att alltmer begränsa sig till detta snäva antidiskrimineringsperspektiv på jämställdhetspolitiken, alltså att vi genom lagstiftning mot diskriminering ska "garantera jämställdhet", framför allt på det individuella planet.

Vänsterpartiet anser att antidiskrimineringslagstiftning är en viktig del av jämställdhetspolitiken, men den kan aldrig ersätta andra reformer eller stå ensam. Den feministiska politiken får inte reduceras till en fråga för jurister och "fall" som valsar runt i domstolar på olika nivåer.

En feministisk politik kräver så mycket mer än antidiskriminering. Det krävs resursomfördelning, investeringar i offentlig sektor och en radikal politik som garanterar kvinnors rätt att bestämma över sina egna kroppar.

Hur arbetar Vänsterpartiet i EU för jämställdhet?

EU-parlamentet är högerdominerat. Det finns många högerkonservativa ledamöter och högerextremister som uttrycker direkt kvinnohat och lägger kvinnoförtryckande lagförslag.

När parlamentet debatterar vikten av säkra och tillgängliga aborter, sexualundervisning i skolan och tillgång till preventivmedel brukar dessa högerkrafter skrika högt, understödda av konservativa katolska krafter.

Det är en ständig kamp. Ibland lyckas vi i vänstern skapa breda allianser i EU-parlamentet och kan besegra de högerkonservativa.

Det finns inga segrar som inte kan utmanas igen. Kampen för fri abort är ett exempel på det. I flera EU-länder har det lagts fram lagförslag som försämrar eller avser förbjuda aborträtten. Vänsterpartiet har varit mycket aktiva i solidaritet med kvinnornas kamp i dessa länder, till exempel Spanien och Polen. Mycket positivt var också arbetet att stödja Irlands kvinnor i kampen för fri abort, som de vann i maj 2018 genom en storseger i folkomröstningen.

Ett aktuellt lagförslag är direktivet "balans mellan arbetsliv och privatliv". Det antogs i EU-parlamentet, efter förhandlingar mellan rådet och parlamentet, den fjärde april 2019. Det handlar bl.a. om miniminivåer i föräldraledighetslagstiftningen. Vänsterpartiet röstade ja till det slutgiltiga förslaget, men konstaterar samtidigt att resultatet ligger långt från vad Vänsterpartiets vill se i form av modern föräldraledighetslagstiftning som bidrar till jämställdhet och ger föräldrarna ersättning under föräldraledigheten.

Parlamentets första förhandlingsposition mot ministerrådet var betydligt tydligare och relativt progressiv i jämförelse med den slutliga uppgörelsen med rådet. Det som är positivt är att den nya lagen ger rätt till två veckors betald pappaledighet vid barnets födsel, och att två månader av föräldraledigheten blir reellt individuella. Det är dock ett stort problem att det inte blev tydligare skrivningar om ersättningsgraden. Det är ju den som kommer vara avgörande huruvida föräldrar kan ta ut sin föräldraledighet.

Vänsterpartiets sätt att rösta, och alla våra förslag som läggs fram, i EU-parlamentet genomsyras av feminismen, också frågor som inte omedelbart ses som feministiska. Det kan till exempel handla om handelspolitik eller klimatstrategier. Kampen för jämställdhet kan bara vara framgångsrik om den förs överallt och på alla nivåer.

Vad har Vänsterpartiets feministiska arbete medfört hittills i EU?

Vänsterpartiets EU-parlamentariker har, allt sedan Sverige blev medlem i EU 1995, ingått i parlamentets utskott för kvinnors rättigheter och jämställdhet. Här har våra ledamöter drivit frågor som kvinnors rätt till abort, preventivmedel och andra sexuella och reproduktiva rättighetsfrågor, feministiska ställningstaganden mot alla former av våld mot kvinnor. Det arbetet har bland annat lett till att EU vill ansluta sig till Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet, den så kallade Istanbulkonventionen och uppmanar alla medlemsstater att ratificera konventionen.

Vi arbetar också konsekvent med frågan om prostitution, och lyfter den svenska lagstiftningen som kriminaliserar sexköparna. Idag har inom EU också Irland och Frankrike antagit en sådan lagstiftning. Vi menar också att sexköpslagen är ett viktigt verktyg i kampen mot trafficking och människohandel för sexuella ändamål.

Vänsterpartiet betonar också behovet av att förbättra kvinnors arbetsvillkor, t.ex. rätt till säkra heltidsanställningar och behovet av utökad offentligt finansierad barnomsorg och äldreomsorg. Vi står för delad föräldraförsäkring och välkomnar alla förslag som innebär utökad rätt till betald föräldraledighet och fler pappamånader.

Det allra mesta jämställdhetsarbetet på EU nivå är icke-lagstiftande och innehåller inga bindande åtgärder som riktas till medlemsstaterna. Utskottet arbetar däremot fram betänkanden som innehåller riktlinjer och rekommendationer.

Vänsterpartiet försöker därför använda utskottet som en plattform för vårt opinionsbildande arbete och driva fram feministiska perspektiv på viktiga områden. Ett exempel är reaktionen på abortmotståndarnas kampanj "One of us". Då var det Vänstern som, tillsammans med ledamöter ur den socialdemokratiska, gröna och den liberala gruppen, bildade nätverket "All of us". Nätverket uppmärksammar och försvarar aborträtten, anordnar möten, stöttar aborträttsaktivister och hbtq-personers rättigheter.

9. EU och funktionsrätten

Korta fakta: Var sjätte medborgare i EU lever med en funktionsvariation. EU har ratificerat FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning. Men de vackra orden har inte följts av aktiv handling. EU:s marknadsliberala ekonomiska politik står ofta i direkt motsättning till arbetet för lika rättigheter för människor med funktionsvariationer.

Vänsterpartiet arbetar aktivt och konsekvent inom EU för att den som lever sitt liv med en normbrytande funktionalitet ska ha samma möjlighet till ett gott liv som alla andra.

Fördjupning:

Hur arbetar EU med funktionsrättsfrågorna?

80 miljoner medborgare i EU har olika funktionsvariationer. Det är var sjätte person i den Europeiska Unionen.

För många av dem begränsas livet och möjligheterna kraftigt. Det kan handla om hur bussarna är konstruerade. Kan man komma på bussen om man sitter i rullstol. Det kan handla om bankautomaten. Kan man ta ut pengar om man har en synnedsättning. Det kan handla om att klippa håret. Är det möjligt att ta sig in till frisören om det inte finns en ramp eller tillräckligt utrymme.

I grunden handlar detta om alla människor lika värde och rättigheter. Varje människa har rätt till självbestämmande och full delaktighet i samhällets alla delar, som det uttrycks i Förenta nationernas allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

FN har också antagit konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. EU signerade den konventionen år 2007 och ratificerade den år 2010. Det var faktiskt den första konvention om mänskliga rättigheter som EU tillträtt i FN-systemet.

Konventioner är många vackra ord. Men det viktiga är att de omsätts i handling. Inom EU är det mycket stora skillnader vad gäller rättigheter för människor med funktionsvariationer i de olika medlemsländerna. Det finns oerhört mycket kvar att göra innan konventionens målsättningar är nådda.

EU-kommissionen antog dessutom år 2010 en tioårsstrategi för personer med funktionshinder. Också den har många vackra formuleringar och målsättningar. Men åtstramningspolitiken som EU prioriterar sedan många år, i kombination med den marknadsliberala ekonomiska inriktningen, motverkar möjligheterna att nå målsättningarna. I Grekland och andra länder som EU tvingat till stora nedskärningar har villkoren för människor med funktionshinder försämrats.

EU har ratificerat FN-konventionen och antagit en strategi för människor med funktionsnedsättning. Men det betydde ingenting när finanskrisen kom, då prioriterades bankerna före människorna.

Hur arbetar Vänsterpartiet för allas lika rättigheter?

Vänsterpartiets princip är att den som lever sitt liv med en normbrytande funktionalitet ska ha samma möjlighet till ett gott liv som alla andra.

För att alla människor ska kunna vara delaktiga samhällslivet inom hela EU måste flera saker göras. Arbetsplatser, bostäder, transporter och offentliga lokaler måste vara tillgängliga. Lagstiftningen bör skärpas så att inskränkningar som begränsar människors delaktighet tas bort. Vi vill också att tillgången till hjälpmedel möjliggörs i alla EU-länder. Alla människor ska också ha rätt till arbete eller sysselsättning. Därför måste EU ha en inkluderande arbetsmarknad.

Vänsterpartiet har aktivt arbetat för dessa målsättningar inom EU-parlamentet. Vi har bidragit till att parlamentet gjort flera ställningstaganden för att öka tillgängligheten av varor och tjänster i EU:s medlemsländer. År 2016 antogs till exempel en resolution om implementeringen av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Vänsterpartiet har god kontakt med funktionsrättsrörelsen i Sverige och dess europeiska organisationer, som till exempel European Disability Forum (EDF) som arbetar under parollen "Nothing about us without us".

Vänsterpartiets EU-parlamentariker Malin Björk ingår i ett nätverk, "Disability intergroup", som består av EU-parlamentariker från olika politiska grupper som arbetar med funktionsrättsfrågor.

Hur tillkom tillgänglighetsdirektivet i EU?

År 2015 lade EU-kommissionen fram ett lagförslag om hur tillgängligheten i samhället kan ökas, det så kallade tillgänglighetsdirektivet. När kommissionens förslag behandlades i EU-parlamentet så utsågs den danske liberalen Mogens Lökkegaard som ansvarig. Han gjorde något så ovanligt som att ytterligare försämra den föreslagna lagstiftningen. Lökkegaards utgångspunkt var; "språngbrädan för detta förslag är den inre marknaden". Detta i motsats till oss inom vänstern som underströk att utgångspunkten måste vara alla människors rätt till självständighet och full delaktighet i samhället.

Den danske liberalen ville ta bort kraven på tillgänglighet i den byggda miljön, alltså kraven på att ta bort fysiska hinder. Ett sådant krav är ju själva grunden för att kunna skapa tillgänglighet för någon som ska ta sig fram i t.ex. rullstol. Ett annat förslag var att det skulle vara undantag från tillgänglighetsreglerna för alla små- och medelstora företag i EU. Men det är 99 procent av alla företag i EU. Om det gick igenom skulle lagstiftningen bli helt meningslös. Alla de här försämringarna var resultat av företagets lobbyarbete. I det inre marknadsutskottet fick den här marknadsliberala linjen stöd också av liberaler och högern, som vann majoritet.

Funktionsrättsrörelsen i Sverige och EU reagerade mycket snabbt och kraftfullt. Massor av brev och upprop sändes till parlamentariker i EU. Demonstrationer och protester genomfördes i Bryssel och på många andra håll inom EU. De synskadades riksförbund i Sverige var tydliga i sin kritik och uttalade; "utskottet har satt näringslivets krav framför mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning".

Tack vare denna kraftiga mobilisering så ändrades besluten när EU-parlamentet i sin helhet röstade om förslaget i september 2017. Kraven på tillgänglighet i den byggda miljön, att ta bort fysiska hinder, fick vara kvar. Även om Vänsterpartiet ansåg att kraven kunde varit ännu skarpare. Parlamentet strök också

undantaget för små- och mellanstora företag, kvar blev en skrivning om undantag för mikroföretag. Också här hade Vänsterpartiet önskat en hårdare skrivning.

Det av parlamentet antagna tillgänglighetsdirektivet betydligt bättre jämfört med förslaget i utskottet. Det kan vi tacka den svenska och europeiska funktionsrättsrörelsen för. Det var deras mobilisering som fällde avgörandet. Men sen väntade nya förhandlingar med ministerrådet. Där var det stort motstånd från flera högerregeringar. De såg till att det enda man kunde enas om var att direktivet nu de facto endast omfattar digitala tjänster och plattformar. Det blev bara ett litet steg framåt.

Vänsterpartiet kommer fortsätta arbetet för att kraven på tillgänglighet även ska innefatta fysiska miljöer och transporter. Det innebär att fysiska hinder på offentliga platser och byggnader ska elimineras och tillgängligheten för alla ska öka. Direktivet ska också gälla alla företag så det underlättar möjligheterna till anställning eller att alla människor oavsett funktionsnedsättning ska kunna nyttja dess verksamhet (affärer/serviceinrättningar). Bristerna i det antagna tillgänglighetsdirektivet visar tydligt hur viktigt det är att enskilda länder går före och gör bättre.

Alla människor har rätt till självständighet och full delaktighet i samhället. Det är vårt mål med funktionshinderspolitiken både i Sverige men även inom EU.

10. EU:s miljö- och klimatpolitik.

Korta fakta: Vänsterpartiet tycker att miljö- och klimatintresset ska gå före industrins vinstintressen. EU måste ha ambitiösa miljö- och klimatmål för att skapa klimaträttvisa i världen.

Fördjupning:

Vad anser Vänsterpartiet om EU:s miljö- och klimatpolitik?

Marknadens intressen går före miljö och klimat i EU. Vänsterpartiet anser att miljö- och klimathänsyn ska gå före kortsiktiga vinstintressen.

Ett typexempel på hur EU idag försöker göra klimatomställningen till en handelsvara är EU:s utsläppshandelssystem (EU ETS). Vi hade önskat ett helt annat system byggt på lagstiftning om utsläppsnivåer. Men nu finns ETS-systemet i EU och då vill vi se en grundläggande reform. Den enskilt viktigaste åtgärden är att priset på koldioxid måste öka. Under många år var det alldeles för lågt. Det fanns alltför många utsläppsrätter som medförde att företagen till låg kostnad kunde köpa sig rätten till stora utsläpp.

Efter hård kritik från miljöorganisationer, progressiva partier och vissa EU-länder så beslutade ministerrådet våren 2017 att antalet utsläppsrätter ska skäras ned med start år 2019. Det är ett steg i rätt riktning men det räcker inte. Systemet måste reformeras ytterligare så att priset på utsläppsrätter blir högre, fler utsläppsrätter skrotas från systemet och att minskningskurvan i systemet blir brantare.

Naturen med friska ekosystem är grunden för vår framtida välfärd. Våra näringar inom fiske, jordbruk och skogsbruk måste drivas hållbart för att stärka den biologiska mångfalden och vår tillgång på säkra livsmedel och trygg dricksvattenförsörjning. Vi vill stärka regleringar inom EU som förhindrar spridningen av farliga kemikalier och plaster. Våra ekosystems bärkraft måste vara utgångspunkt för regleringar och förbud, inte marknadens vinstdrivande syften.

Vänsterpartiet vill också omvandla den Europeiska investeringsbanken till en klimatinvesteringsbank som gör produktiva och samhällsnyttiga investeringar för klimatet. Den ska upphöra med fossila placeringar och respektera internationella åtaganden när det gäller mänskliga

rättigheter och klimat- och miljöavtal. Ur den ska företag, regioner, kommuner och länder kunna låna pengar till låg ränta för gröna investeringar i det som ställer om och utvecklar samhällen.

Vänsterpartiet sätter alltid miljö och människor före vinster och marknaden. Vi kräver minimipris för utsläppsrätter samt ytterligare minskning av taket för utsläppsrätter. De klimatskadliga subventionerna till flyget, animalieindustrin och fossila drivmedel måste fasas ut. Vi kräver att länder ska få gå före och sätta tuffare miljökrav, och vi står för en vision av ett samhälle som klarar att ställa om.

Vad anser Vänsterpartiet om energi och klimatmålen till 2030?

För att kunna nå ett hållbart samhälle krävs det framförhållning och delmål. EU:s och västvärldens ekonomiska tillväxt bygger på årtionden av växthusgasutsläpp, där det framför allt folken i de fattiga länder som fått betala priset för klimatförsämringarna. Nu har våra länder en skyldighet att gå före i klimatomställningen. Vi är positiva till beslut på EU-nivå eftersom klimatförändringarna är internationella, då krävs även en internationell plattform.

Vänsterpartiet anser att EU ska ha betydligt ambitiösare energi- och klimatmål. Vi krävde därför tre juridiskt bindande mål: ett mål om minskning av växthusgaser på 70 %, ett mål för att öka andelen förnybar energi med 45 % och ett mål om halverad energiförbrukning.

När EU-parlamentet röstade om frågan i januari 2018 blev målet tyvärr bara 35 procent förnybar energi. När medlemsländerna sedan förhandlade om lagförslaget med EU-parlamentet så landade målet på 30 %. Det fastställdes av Europaparlamentet i november 2018. Egentligen är det ett för lågt mål med tanke på de snabbt tilltagande klimatförändringarna. Vänsterpartiet valde ändå att rösta ja, eftersom det är ett steg i rätt riktning och en bindande målsättning.

I frågan om energieffektivitet fanns i EU-parlamentets ursprungliga betänkande målet att energianvändningen i EU måste minska med 40 procent till 2030. Efter förhandlingar med rådet tvingades målet ner till 32,5 procent. Vänsterpartiet valde också, i november 2018, att rösta ja eftersom det är ett steg i rätt riktning och en bindande målsättning,

Vid samma tidpunkt fastslogs också förslaget om styrningen av EU:s energimarknad. Där introducerades för första gången begreppet koldioxidbudget i EU:s lagstiftning. Vänsterpartiet såg det som ett bra förslag för att försöka säkra att de årliga utsläppen minskar i rätt takt. Det uppmuntrar också ett nära samarbete mellan beslutsfattare och forskare. I delar av texterna finns skrivningar som är tydligt marknadsliberala. Det är negativt, men att lyfta in frågan om koldioxidbudgetering är ett viktigt steg i rätt riktning. Därför röstade Vänsterpartiet ja.

Vänsterpartiet kräver dessutom i riksdagen att den svenska regeringen generellt driver skarpare krav i klimatfrågorna inom EU:s ministerråd.

I motsats till regeringen vill Vänsterpartiet att Sveriges mål ska nås genom minskade utsläpp inom landet. Vänsterpartiet menar att det är viktigt att ha tydliga riktlinjer för stater och företag att ställa om. Det räcker exempelvis inte att bara dra ned på växthusgaser. Minskningen av den totala energianvändningen är central för omställningen.

Därutöver vill vi finansiera utsläppsminskningar i utvecklingsländer utan att minska det ordinarie biståndet

Vilken roll har jordbrukspolitiken i EU?

Den spelar en stor roll. Men reformen av gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) är ett misslyckande. Den sjuårsplan som antogs år 2013 fortsätter att gynna ett system med industriellt jordbruk istället för småskaligt och ekologisk produktion. Förslaget på ny sjuårsplan från 2021 ser inte heller bra ut. EU:s jordbrukspolitik är också i grunden orättvis när en stor del av stödbeloppen

betalas ut till de största och rikaste jordbruksbolagen och inte till de största behoven eller de som gör den största samhällsinsatsen.

Vänsterpartiet vill att Sverige ska ha ett nytt medlemsavtal där vi inte längre ingår i EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Då skulle vi kunna stödja svenska lantbrukare och gynna ett ekologiskt hållbart jordbruk. Om Sverige själva kan besluta om hur jordbrukspolitiken och anslagen ska fördelas ökar möjligheterna att kunna satsa på småskalighet och ekologiskt (se mer i det specifika svaret om EU:s jordbrukspolitik).

EU:s järnvägs politik och miljön?

En klok och miljövänlig transportpolitik lyfter fram järnvägen. År 2014 antogs EU:s så kallade fjärde järnvägspaket. Men det handlar mer om privata vinstintressen än om järnvägen och miljön.

Syftet har varit att privatisera, bolagisera och till varje pris konkurrensutsätta alla delar av järnvägstrafiken. Tyvärr är Sverige långt framme i detta nyliberala projekt som medför en alltmer dysfunktionell tågtrafik med stora problem för både resenärer, godstransporter och de anställda inom järnvägen, liksom i förlängningen miljö och klimat.

Järnväg är inte vilket transportslag som helst. Den kräver långsiktighet och samlat ansvar, vilket gör att det är direkt olämpligt att dela upp ansvaret mellan företag med kortsiktiga vinstintressen. I fjärde järnvägspaketet försökte EU-kommissionen också undergräva strejkrätten. Men i just den frågan lyckades vi få majoritet och strejkrätten försvarades.

För att få stopp på de stora flygutsläppen (och även från bilar och lastbilar) arbetar vi för massiva satsningar på tåg, kollektivtrafik och cykling inom EU och i Sverige. De hållbara transportslagen ska stimuleras genom bland annat vägslitageskatt och flygskatt.

Det krävs också en samlad europeisk tågpolitik för ökat resande. Det ska vara billigare för människor att välja det miljövänliga alternativet, exempelvis ta tåget före flyget. Vänsterpartiet vill skapa en samlad europeisk tågpolitik för ökat tågresande med synkroniserade tidtabeller, gemensam bokningssajt och natttåg genom Europa.

Vänsterpartiet anser också att både Sverige och EU kraftfullt måste verka för att ICAO (International Civil Aviation Organisation) ser till att flygtrafiken minskar sin klimatpåverkan och att beskattning av flygbränslet blir möjligt. Den gräddfil flyget har idag för att undkomma sitt klimatansvar kan inte fortsätta.

EU och plasten

I oktober 2018 antog EU-parlamentet ett lagförslag för att minska förbrukningen av diverse engångsartiklar av plast. Vänsterpartiets ledamot Malin Björk röstade ja till förslaget, men underströk att betänkandet borde ha varit betydligt tuffare. Detta EU-direktiv är ett första steg i att minska all skadlig plast i miljön och i haven. Att högern i EU-parlamentet gick emot förslaget är föga förvånande.

Vänsterpartiet anser också att EU:s handlingsplan för en cirkulär ekonomi innehåller alldeles för få konkreta förslag på hur ekonomin ska kunna bli mer kretsloppsorienterad, och t.ex. hur plastanvändningen ska minska. Det behövs tydligare reglering vad som får och inte får släppas ut på marknaden.

11. EU:s fiskepolitik och djurens rätt

Korta fakta: Vänsterpartiet arbetar konsekvent för att EU ska ha en socialt och miljömässigt hållbar fiskepolitik. Vänsterpartiet kräver också att hänsyn till djurskyddet måste gå före köttindustrins vinstintressen

Fördjupning:

Vad gör Vänsterpartiet åt EU:s fiskepolitik?

Två tredjedelar av fiskebestånden i EU är utfiskade och 60 % av all fisk vi äter i Europa fiskas utanför EU och importeras hit. Vi står inför en situation där risken är stor att många fiskebestånd försvinner helt. Vänsterpartiet har varit aktiv i den partiöverskridande gruppen FFF – Fish For the Future, som arbetat både inom- och utomparlamentariskt med att påverka den nya fiskepolicyn så att den blir hållbar, både för miljön och socialt.

I en omröstning år 2013 tog Europaparlamentet ett historiskt beslut om CFP- Common Fisheries Policy. Beslutet innebär att vi kan bekämpa överfisket och låta fiskebestånden få växa till en nivå där de blir hållbara. Parlamentet vill också stoppa slöseriet där stora delar av fångsten kastas överbord för att fiskarna är för små eller inte tillhör det som man har tillstånd att fiska. En tidigare vansinnig fiskepolitik kan nu steg för steg börja rättas till. Men det är mycket kvar att göra.

I januari 2018 Röstade Vänsterpartiet, och en majoritet i parlamentet, nej till en förordning om bevarande av fiskeriresurserna och skydd av marina eko-system. Förslaget innehöll inte tillräckliga åtgärder för skydda fiskebeståndet. Detta ärende kommer troligen behandlas en gång till i parlamentet innan EU-valet.

Ett kvarvarande stort problem är EU:s fiskeavtal med fattiga länder i det globala syd. EU, där flera medlemsländer är gamla kolonialmakter, har fiskeavtal som tömmer flera av de afrikanska ländernas vatten på fisk. Det sker genom flera så kallade fiskepartnerskapsavtal.

Även om en del ändringar har gjorts i rätt riktningen så kvarstår grundproblematiken i dessa avtal. Det handlar om 180 miljoner euro årligen som används för att tillgängliggöra fattiga länders fiskevatten för europeiska fiskeflottor. EU säger att en del av denna summa ska gå till att utveckla lokalt fiske, men det är bara en liten del. Den absoluta merparten av våra gemensamma EU-medel går till att suga ut andra länders resurser. Det är inte ett socialt och ekologiskt hållbart fiske. Tvärtom.

Vänsterpartiet menar att EU istället för nykoloniala fiskeavtal ska erbjuda de fattiga länderna ett hållbart fiske på allvar. Sverige och EU borde som alternativ till dagens fiskeavtal föreslå utvecklingssamarbete för lokalt och hållbart fiske. Målet borde vara att utveckla de afrikanska staternas fiske, istället för att tillfredsställa de europeiska fiskeflottors önskan om att maximera sina fångster.

Vad gör Vänsterpartiet för djurens rätt i EU?

Enligt den Eurobarometerundersökning som offentliggjordes i mars 2016 anser en absolut majoritet av EU:s invånare att djurens välbefinnande är en mycket viktig fråga och de vill ha ett förbättrat djurskydd.

Men i EU går företagens rätt att sälja varor före hänsynen till miljö och djurskydd inom jordbruket. Det är en helt orimlig ordning.

EU antog en strategi för djurs välbefinnande år 2012 den byggde på principen att "alla har ett gemensamt ansvar". Det betonar vikten av "ömsesidig förståelse och tillit mellan alla aktörer".

Vänsterpartiet vill stärka djurskyddet inom EU. Länder ska alltid kunna gå före på djurområdet, inget land ska tvingas försämra sina nivåer. Vi vill verka för att alla EU-länder successivt skärper lagstiftningen för att skydda djuren. Vänsterpartiet verkar för krävs åtgärder som begränsar köttkonsumtionen och ökar konsumtionen av växtbaserad kost för att minska våra livsmedels klimat- och miljöpåverkan. Vi vill avskaffa alla subventioner till miljöfarlig animalieindustri.

Vänsterpartiet arbetar för tydligare regler kring djurtransporter. EU accepterar 14 timmars transport av nötkreatur, får och getter, därefter en timmes paus, och ytterligare 14 timmars

transport. Vänsterpartiet kräver max åtta timmars transporter oavsett art, men helst ska djur inte behöva transporteras alls. I februari 2019 antog EU-parlamentet med 411 röster mot 43 en resolution som också kräver max 8 timmars transporter. Dessutom uppmanades kommissionen att ta fram en strategi för att ersätta transporter av levande djur till slakt, med transporter av kött. Det är en viktig resolution som i bästa fall kan påverka EU-kommissionen och medlemsländerna. Men det krävs lagstiftning för att garantera förändring.

Koalitionen "Eurogroup for Animals" har varit aktiva i kampen mot djurtransporter. I september 2018 överlämnade dessa djurrättsaktivister en namninsamling mot djurtransporterna med mer än en miljon namn till EU-parlamentet.

Ett konkret exempel är hur grisar behandlas i många EU-länder. Uppfödningen sker inomhus i stora stallar. Miljön är mycket ensidig och stimulansfattig, och grisarna har ingenting att sysselsätta sig med. Det är inte ovanligt att stressen, trängseln, sysslolösheten och hungern i fabriken leder till att djuren börjar bita på varandras svansar och öron. I många andra länder klipps svansarna av på de nyfödda grisarna för att förhindra detta, men i Sverige är det förbjudet. Vänsterpartiet arbetar för att djur ska ha tillräckligt med levnadsyta och material för att tillfredsställa sina naturliga behov.

Vänsterpartiet vill också se konkreta politiska beslut för att minska antalet djurförsök. Vi vill att stora satsningar på modern forskning i form av djurfria testmetoder.

Vänsterpartiet har också agerat och ställt frågor till kommissionen i konkreta djurrättsfrågor inom EU, ofta efter att svenska djurrättsaktivister kontaktat oss. I flera frågor handlar det inte EU-lagstiftning, utan nationell lagstiftning. Till exempel gällande den utsatta situationen för gatuhundar i Rumänien och vinthundar i Spanien, där det handlar om påtryckningar mot deras respektive regering. Samma sak i frågan om att kräva nationellt förbud mot djurplågeriet tjuvfäktning i Spanien.

I Vänsterpartiets politiska grupp i EU-parlamentet, GUE/NGL, ingår också två djurrättspartier (från Tyskland och Nederländerna) som för oss är viktiga allianspartners i dessa frågor och källor till kunskap.

12. EU:s jordbrukspolitik

Korta fakta: Vänsterpartiet är stark motståndare till EU:s jordbrukspolitik som motverkar både miljö och klimatmål. Vänsterpartiet menar att jordbrukspolitiken bör åternationaliseras.

Fördjupning:

Vad anser Vänsterpartiet om EU:s jordbrukspolitik?

Vänsterpartiet är stark motståndare till EU:s jordbrukspolitik. Den innebär storskaligt jordbruk, kemikalieanvändning, övergödning och intensiv djurhållning. De viktiga målsättningarna hålls tillbaka. Det gäller frågor som; miljö, klimat, landsbygdsutveckling, ekologisk odling och förbättrad djuromsorg. Hela 39% (596 miljarder kronor) av EU:s enorma budget går till jordbrukspolitiken (2018).

EU:s jordbrukspolitik växte fram i ett Europa som fortfarande höll på att återhämta sig från andra världskriget. Att säkra produktionen och mat till alla var naturligtvis ett viktigt mål då. Men flera

decennier senare får detta systemeffekten att en stor del av stödbeloppen betalas ut till de största och rikaste jordbruksbolagen.

Stöden följer en ologisk princip: De som har minst behov av stöd får mest. Våldiga belopp hamnar hos multinationella företag och hos storgodsägare. Det finns beräkningar som visar att cirka 80 procent av jordbruksstödet går till den rikaste femtedelen av markägarna. Jordbruksverkets förteckning över mottagarna av gårdsstödet är närmast en lång lista över den svenska adeln, grevar och baroner, men där finns också svenska storföretag.

Sverige har den mest öppna redovisningen av hur EU:s jordbruksstöd fördelas. EU-kommissionen hade föreslagit att namnen skulle kunna offentliggöras. Men EU-domstolen dömde att markägares personliga integritet vägde tyngre. Därför är det i flera länder mycket svårt att ta reda på vem som får pengarna. Så länge EU betalar ut jordbruksbidrag verkar Vänsterpartiet att alla mottagare ska vara offentliga.

EU:s nya förslag till jordbrukspolitik

EU-kommissionen har lagt fram ett nytt förslag till jordbrukspolitik som ska börja gälla 2021. Syftet sägs vara att "modernisera och förenkla den gemensamma jordbrukspolitiken, levererar äkta subsidiaritet för medlemsstaterna, säkerställa en mer motståndskraftig jordbrukssektor i Europa och ökar politiken för miljö och klimat."

EU-kommissionen påstår att 40 procent av hela jordbruksbudgeten ska bidra till EU:s klimatarbete. Men EU:s så kallade gårds- och marknadsstöd i samma budget motverkar i stora delar en sådan klimat- och miljöinriktning.

Miljöorganisationerna är också mycket kritiska. The European Environmental Bureau (EEB), där Naturskyddsföreningen är medlem, menar att förslaget saknar ett tillräckligt tryck på medlemsländerna att uppfylla målen. Greenpeace menar att EU-kommissionens förslag är en "katastrof för miljön". Ett av de största problemen är för att skapa ett mer hållbart jordbruk är att det inte finns ett "omställningstryck" i det framlagda förslaget. Dessutom skärs landsbygdsprogrammets budget ner kraftigt, mer än t.ex. direktstöden.

Det finns krav på att landsbygdsprogrammet, inom jordbrukspolitiken, ska knytas till klimat- och miljöåtgärder. Detta till minst 30 procent. I ministerrådet vill Sverige och några andra medlemsländer att den siffran ska höjas. Andra länder motsätter sig helt det förslaget.

I februari 2019 presenterade Greenpeace en rapport där de visade att runt hälften av jordbruksstöden (mellan 28,5 - 32,6 miljarder euro) eller nära 20 procent av EU:s budget går till intensiv djurproduktion. Det är naturligtvis negativt ur ett klimatperspektiv. Animalieproduktion leder till betydligt högre utsläpp. Greenpeace hävdar att en halvering av köttkonsumtionen skulle kunna reducera jordbruksutsläppen med runt 25 - 40 procent i EU. I bästa fall kan EU-parlamentet driva frågan om att minska stödet till intensiv djurproduktion. Men i ministerrådet kommer det att finnas mycket motstånd.

EU-parlamentet förväntas ta beslut om sin position om den framtida jordbrukspolitiken i april 2019. Sen väntar långa förhandlingar med ministerrådet. Det innebär att slutgiltigt beslut för EU:s framtida jordbrukspolitik sker efter EU-parlamentsvalet.

Vad är Vänsterpartiets alternativ?

Vänsterpartiet delar miljöorganisationernas kritik och verkar alltid för att jordbrukspolitiken ska vara så grön som någonsin är möjlig. Vi stöder alla förslag som är positiva för klimatet, miljön, grön landsbygdsutveckling och bra djurhållning. Vi är också för att gårdsstödet avskaffas eftersom det ofta är orättvist och inte bidrar till förbättrat miljö- och klimatarbete.

Men på sikt är det enda rimliga att jordbrukspolitiken åternationaliseras. Då kan vi satsa på miljö, klimat, landsbygdsutveckling, ekologisk odling och förbättrad djuromsorg. Det skulle också bidra till att stärka svensk självförsörjningsgrad av livsmedel.

Vänsterpartiet vill alltså att Sverige förhandlar fram ett undantag från EU:s jordbrukspolitik, för att kunna utveckla det svenska jordbruket, och därmed också ha lägre medlemsavgift till EU.

Vi anser att EU ska kunna lägga fast minimikrav för ett miljö-, klimat-, och djurvänligt jordbruk i medlemsländerna. Inget land ska kunna konkurrera med lägre priser på livsmedel genom minskad miljö- och klimathänsyn och sämre djuromsorg. Därför behövs minimikraven. Men självklart ska varje land kunna gå längre och än mer utveckla sina miljö- och klimatambitioner.

13. EU:s budget.

Korta fakta: Vänsterpartiet är motståndare till EU:s överdimensionerade budget och kräver kraftiga nedskärningar. Sammanhållningsfonderna är ett exempel, där det förekommer mycket fusk. Regionalpolitisk utveckling skulle ske bättre på nationell nivå.

Fördjupning:

Vad anser Vänsterpartiet om EU:s budget?

EU:s budget är överdimensionerad. Den medför ett enormt slöseri med pengar. I november 2017 antogs nästa årsbudget som uppgår till 1,758 miljarder kronor. Jordbrukspolitiken är ett tydligt exempel på slöseri och vansinne.

Regionalpolitiken är den näststörsta posten i budgeten. Den upptar ungefär en tredjedel av utgifterna. Här pågår omfattande bedrägerier. EU:s egna revisorer och EU:s byrå mot bedrägerier (Olaf) har i flera påpekat detta problem. År 2014 sa dåvarande EU-kommissionär Viviane Reding, inför parlamentets rättsliga utskott, att hon var "chockerad" över hur mycket EU-pengar som hamnar hos kriminella.

I januari 2018 meddelade Olaf att det har fuskats med rekordhöga 30 miljarder kronor ur unionens budget. Efter att ha slutfört en rad omfattande granskningar av bedrägerier uppmanade således EU:s antibedrägeribyrå medlemsländerna att kräva tillbaka över motsvarande 30 miljarder kronor i felutbetalade EU-stöd och missade intäkter. Det är betydligt mer än tidigare år.

I budgeten ingår också militära satsningar och fortsatt satsning på skarpt bevakade gränser mot omvärlden, bygget av Fästning Europa. Vänsterpartiet har alltid röstat emot budgeten eftersom den är alldeles för omfattande. Vi säger också skarpt nej till EU:s stora satsningar på militarisering och upprustning, liksom satsningarna på bygget av "Fästning Europa" som innebär att EU inte längre respekterar internationella konventioner om rätten till asyl.

Vad anser Vänsterpartiet om den näst-största budgetposten, EU:s regionalpolitik?

Det krävs massor av pappersarbete, med omfattande dokumentation, samt förhandlingar med kommissionen för att utverka regionalstödspengar från sammanhållningsfonderna. Skulle man lyckas med detta, så krävs därefter att den egna statskassan ställer upp med lika mycket som EU bidrar med.

Men byråkratin och pengarna är inte det avgörande skälet till vår kritik mot EU:s regionalpolitik. Beslut om regional utveckling och landsbygdsåtgärder bör fattas nationellt, inte av byråkrater i Bryssel. Kunskapen om regionerna, miljön och befolkningen finns i det egna landet. Politiker, och inte EU-byråkrater, ska bära på ansvaret. Det är också viktigt ur ett demokratiskt perspektiv.

EU:s egna revisorer och bedrägeribyrån Olaf konstaterar att just inom regionalstödet förekommer omfattande fusk. Våra skattepengar ska inte, via olika EU-fonder och dålig granskning, försvinna i fusk och kriminalitet.

Regional utveckling är viktig. Men den blir både bättre och effektivare om den beslutas och handläggs nationellt under demokratisk kontroll.

Vem ska bestämma över budgeten?

Det var fel att ge EU-parlamentet makt över budgeten. Medlemsländerna som betalar EU:s budget borde ha full beslutanderätt över unionens utgifter. Det är mer demokratiskt att medlemsländernas regeringar, och de nationella parlamenten, beslutar över långtidsbudgeten. Det är skattebetalarna i medlemsländerna som betalar och därför är det deras direkt folkvalda som ska ha makten.

EU-parlamentets ökade makt över budgeten har aldrig godkänts av folken. EU:s nya metod är som bekant att inte genomföra folkomröstningar om grundläggande fördragsändringar. När man senast tillät folkomröstningar så blev det tydliga nej till EU:s konstitutionsförslag. Men det brydde sig inte EU om.

Folken i flera av eurozonens länder har sedan flera år tvingats till massarbetslöshet, fattigdom och social misär genom EU:s extrema åtstramningspolitik. Inte heller denna politik har folken fått en demokratisk möjlighet att påverka, eftersom trojkan (EU, ECB och IMF) ställt ultimata villkor till krisländerna och deras regeringar.

Hela budgetprocessen präglats dessutom av slutenhet. Toppmötenas beslut sker utan insyn för media och medborgare. Förhandlingarna mellan rådet och parlamentet sker också utan insyn. Det är i slutna mötesrum i Bryssel som några mäktiga män, och några enstaka kvinnor, beslutar om EU:s budget. Jämför detta med den helt öppna debatten om den svenska budgeten i riksdagen.

14. EU och skatteflykten

Korta fakta: EU har börjat agera mot skatteflyktingar, men väldigt försiktigt och inte så effektivt. Vänsterpartiet vill tillsammans med andra vänsterkrafter i EU sätt stopp för storföretagen och de rikas enorma skatteflykt. Här finns de resurser som skulle kunna skapa nya jobb och bättre välfärd.

Fördjupning:

Enorma belopp försvinner från att beskattas i Sverige och i andra EU-länder. Den illegala och planerade skatteflykten innebär att hundratals miljarder kronor hamnar i skatteparadis. Det är storföretag och superrika personer som för undan pengar från beskattning. Banker och revisionsfirmor hjälper ofta till att organisera detta.

Beräkningar på hur mycket som förs undan är svåra att göra. Olika uträkningsmodeller kommer till olika resultat.

Enligt en beräkning i samband med "Paradisläckan" så försvinner från Sverige varje år i skatteflykt mer än 40 miljarder kronor. Andra beräkningar pekar på betydligt högre belopp.

I EU-parlamentets forskningsavdelnings rapport år 2016 om skatteflykten så beräknades 720 miljarder kronor försvinna från EU varje år. Men en beräkning gjord av EU-kommissionen några år tidigare pekade på avsevärd högre summor.

På global nivå är nära tio procent av hela världens tillgångar är gömda i skatteparadis, enligt nationalekonomen Gabriel Zucman. Han skrev för tre år sedan boken "Gömda rikedomar", där uppskattas den totala summan till ofattbara 65 000 miljarder kronor.

Allt är uppskattningar. Men vi vet en sak. Det handlar om så stora belopp, som om de hade beskattats och med rätt politik, hade kunnat lösa många problem i Sverige, EU och världen. Här finns resurser som behövs för sjukvård, skolor, äldreomsorg och för ett samhälle där klassklyftorna minskar.

När avslöjandena dök upp; Luxemburg Leaks i november 2014, Panama Papers i april 2016 och Paradise Papers i november 2017, så reagerade medier och politiker. För en liten stund var ett av vår tids största problem i centrum. Men snabbt föll både uppmärksamheten och debatten tillbaka.

Det är ingen tillfällighet. Det är val som görs av redaktörer och politiker som inte vill ha den debatten. För den gynnar de som vill tala om klassklyftor och argumenterar för social rättvisa.

Vänsterpartiet vill tillsammans med andra vänsterkrafter i EU lyfta fram "skatteflyktingfrågan". Där har vi ju en av de verkliga orsakerna till de brister som finns inom välfärden i Sverige och EU.

På grund av alla avslöjanden har EU tvingats vidta åtgärder. Men här finns problem. Ett exempel: Luxemburg Leaks avslöjade att det Luxemburg hade en specialsydd skattelagstiftning som hjälpte storbolagen att komma undan skatt i andra EU-länder. Den lagstiftningen hade den tidigare premiärministern Jean Claude Juncker fixat ihop. Han valdes senare, men före Luxemburg Leaks avslöjades, till EU-kommissionens ordförande. Den kommission som alltså skulle vidta åtgärder mot skatteflykten.

EU-kommissionens möten sker bakom slutna dörrar. När begreppet skatteparadis skulle definieras skrev kommissionen bland annat att "noll procent företagsskatt inte i sig är ett brott mot principen rättvis beskattning." Kanske hade Junckers eget agerande bidragit till den märkliga formuleringen.

En svart lista upprättades i alla fall

. EU:s egna skatteparadis (Malta, Irland, Nederländerna och Luxemburg) hamnade inte på den listan. EU-kommissionen skapade också en grå lista med alla de skatteparadis i världen som "lovade" att man skulle göra något åt "problemet". Det räckte för EU-kommissionen. Den svarta listan blev därmed väldigt kort.

Vänsterpartiet har dock, tillsammans med andra vänsterpartier i EU, tydliga förslag:

- Alla skatteparadis som inte antagit ny lagstiftning ska stå på svarta listan.
- Straff måste utdömas till banker och skatterådgivare som bidrar till skatteflykt.
- Alla företag som är inblandade i skatteflykt ska förbjudas delta i all offentlig upphandling.

Åtgärder mot skatteflykt kan vidtas nationellt och på EU-nivå. Men för Vänsterpartiet är det viktigt att skatteflyktpengar som EU kan komma åt sedan återbetalas till det land där skatten skulle ha betalats. EU ska inte bygga ut sin egen budget med dessa pengar.

En sak är klar: Skatteflyktingarnas gömda pengar kan plockas fram. Men det kräver ett kraftigt politiskt tryck från medborgarna i Europa som tvingar EU-institutionerna att agera.

15. EU:s flyktingpolitik och bygge av Fästning Europa

Korta fakta: EU satsar på murar, stängsel och militarisering av den yttre gränsen för att tvinga bort människor på flykt. EU bygger Fästning Europa. Den fästningen vill Vänsterpartiet riva och kräver att EU respekterar de mänskliga rättigheterna och de internationella konventionerna för rätten till asyl.

Fördjupning:

Har EU en överstatlig asylpolitik?

Genom Lissabonfördraget är hela området för asyl- och invandringspolitik, yttre gränskontroller, villkor för inresa och bosättning, viseringar och uppehållstillstånd numera överstatligt. EU arbetar nu med målsättningen att skapa en helt harmoniserad asyl- och invandringspolitik.

Harmoniseringen av asylpolitiken har i praktiken stoppat alla lagliga vägar till Europa. Istället tvingas människor på flykt till människosmugglarnas nätverk. Många flyktingar tvingas betala stora summor pengar och riskerar sina liv i sina försök att ta sig till EU för att söka asyl. Sedan år 2013 beräknar man att minst 18,000 människor på flykt har drunknat i Medelhavet. År 2018 har andelen som drunknar av de som försöker fly ökat dramatiskt. Det är en tre gånger så hög risk att drunkna jämfört med år 2015. Det beror på att EU slutit informella avtal med bland annat Turkiet och Libyen i ett försök att omöjliggöra ankomst till EU vilket innebär att migranter tvingas ta ännu farligare vägar. EU har samtidigt medverkat till att i princip göra det olagligt för frivilligorganisationer att rädda flyktingar i medelhavet.

Harmoniseringen av asylpolitiken har också medfört att Sverige sänkt standarden för skydd till flyktingar, bland annat genom tillfälliga uppehållstillstånd och andra försämrade mottagandevillkor såsom utökad användning av förvar.

Hur fungerar EU:s gränspolis?

EU:s gräns- och kustbevakning (Frontex) är en byrå för yttre gränskontroll. Myndigheten organiserar övervakning och patrullering, bland annat med avancerade övervakningssystem med elektroniska stängsel och murar. Till sin hjälp har gräns- och kustbevakningen också speciella insatsstyrkor (Rapid Border Intervention Teams) som på kort varsel ska kunna sättas in i områden där migranternas ankomster ökat.

EU:s migrationspolitik innebär i praktiken mångfaldiga kränkningar av FN:s flyktingkonvention och Europakonventionen om mänskliga rättigheter. EU ger dessutom stöd till olika stater i för att de ska bygga ut sina gränsstyrkor så att flyktingar stoppas redan innan de försökt ta sig till Europa. Överenskommelser med bland annat Turkiet, Libyen och Sudan har till avsikt att flyktingarna ska stanna där och inte komma till Europa. I dessa flyktingläger råder omänskliga förhållanden, med många övergrepp, fysiskt våld, det finns också exempel på slavhandel.

För att legitimera sin politik skryter Kommissionen och ministrar om att antalet migranter har minskat. I verkligheten har inte antalet migranter minskat, utan antalet döda ökat. För detta har EU fått kritik från samtliga civilsamhällesorganisationer, samt FN.

Vad innebär transportöransvaret?

En rad EU-direktiv skapar juridiska murar riktade mot flyktingar. Ett exempel är direktivet om transportöransvaret som innebär att det flygbolag, eller liknande, som fraktar en person som inte har fullständiga eller korrekta papper med sig får betala personens återresa, och kan i en del fall också bötfällas. Direktivet är i strid med både Genèvekonventionen och FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (artikel 14 om asylrätten). Konsekvensen är att myndighetsutövning läggs ut på privata företag.

Vad är Dublinförordningen?

Dublinförordningen reglerar vilket medlemsland som ansvarar för en asylsökande. Förordningen är just nu under revidering då EU bedömer att den nuvarande lagstiftningen inte fungerar väl. En viktig princip inom Dublinförordningen är den så kallade förstalandsprincipen.

Förstalandsprincipen innebär att en asylsökande måste söka asyl i det första land i EU hen kommer till. Detta håller Vänsterpartiet inte med om. Förstalandsprincipen har inneburit oerhört mycket administration och en våldsamt och integritetskränkande behandling av asylsökande, som skickas kors och tvärs över Europa. De främsta anledningarna till att människor väljer olika länder är familjeband och typen av skydd man kan få. Det är legitima anledningar och asylsökande bör inte straffas för att de rör sig över EU:s interna (eller externa) gränser.

Vilka är EU:s senaste beslut i flyktingpolitiken?

I juni 2018 när Rådet möttes beslutade sig regeringscheferna enbart för de repressiva delarna av flyktingpolitiken. Det innebär ytterligare militariserade gränser, aktioner i tredje land, samarbete med förtryckaren Erdogan i Turkiet, och förvar.

I Medelhavet har de nya besluten lett till att det idag är i princip omöjligt för frivilligorganisationer att rädda flyktingar som håller på att drunkna. Den italienska högerregeringen driver på, och EU agerar inte emot. Tom de Kok, projektkoordinator för Läkare utan gränser, som arbetat på deras fartyg för att rädda flyktingar konstaterar: "Frivilligorganisationer kriminaliseras eller hindras från att genomföra räddningsaktioner i Medelhavet".

EU låter alltså fullt medvetet människor på flykt drunkna i havet. Värre kan knappast högervändningen av flyktingpolitiken beskrivas. Ett annat otäckt förslag är att EU ska skapa slutna läger – både i EU och i tredje länder – för dem som trots allt räddas i Medelhavet, där flyktingar och migranter ska låsas in i väntan på en eventuell asylprövning. Vad som sedan ska hända med dessa människor är oklart. Texten i beslutet säger att de "ska fördelas frivilligt mellan medlemsländer".

Under den senaste mandatperioden har Europeiska gräns- och kustbevakningens mandat uppdaterats två gånger för att fördjupa myndighetens makt och kapacitet. Den senaste uppdateringen antogs i EU-parlamentet den 17:e april 2019. Den innebär bland annat att Frontex ska utökas med 10,000 gränsvakter, att de får sluta avtal med länder som inte angränsar EU, att de får deportera människor "på eget initiativ" (dvs utan att en medlemsstat har bett om det). Man kan säga att Europeiska gräns- och kustbevakningens är Kommissionens väpnade arm – en "fulländad" gränspolis som helt och hållet styrs av EU. Det är en av de viktigaste hörnstenarna i Fästning Europa.

EU-ledarna talar om konsensus, men det finns inget egenvärde i konsensus om det innebär en anpassning till alltmer omänskliga lösningar. Den svenska regeringen tycks delta i dessa samtal utan någon ambition, utan någon plan. Konsekvensen blir att länder som Ungern och Polen får bestämma färdriktningen.

Vänsterpartiet vill, istället för konsensus med de högerextrema regimerna, se att en koalition av villiga länder för att ta emot flyktingar som kommer till EU. Sanktioner kan sedan riktas mot dem som inte vill vara med. Men det viktigaste är att snarast bryta igenom och upp den alltmer omänskliga politik som EU lägger fram.

Hur är Vänsterpartiets flyktingpolitik?

Vänsterpartiet säger nej till militariseringen vid EU:s yttergränser och nej till gräns- och kustbevakningens verksamhet. Asylviseringar måste införas så att legala vägar skapas in till EU. Vi arbetar för en flyktingpolitik som lever upp till de internationella konventioner som Sverige och EU:s medlemsstater skrivit under, som Genèvekonventionen och FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

Vänsterpartiet vill att EU bedriver en handelspolitik för social rättvisa och jämställdhet. Vi vill förbjuda vapenexport till krigförande länder och diktaturer. Vi vill att EU skärper reglerna mot företag och nationer så att klimatförändringarna stoppas. Framgångar på dessa områden skulle innebära att miljontals människor inte tvingas att fly från sina hemländer.

Vänsterpartiet har i EU-parlamentet konsekvent arbetat för att EU och medlemsstaterna gemensamt ska ta sitt folkrättsliga ansvar och ge skydd åt människor som flyr. Vi arbetar med konkreta förslag för att skapa en human flyktingpolitik med lagliga vägar in i Europa.

Dessutom behövs ett kvotflyktingssystem på EU-nivå. Kvotflyktingar är personer som befinner sig i ett flyktingläger och som enligt FN är särskilt utsatta. De behöver vidarebosättas i trygga länder inom EU. Vänsterpartiets EU-parlamentariker Malin Björk var huvudansvarig i EU-parlamentet för detta förslag, som röstades igenom av EU-parlamentet i oktober 2017 skulle innebära att EU:s

medlemsländer varje år ta emot 20% av världens kvotflyktingar. För Sveriges del skulle det 2018 innebära 5 000 kvotflyktingar per år, en siffra som den svenska regeringen redan också föreslagit. Tyvärr verkar det svårt att komma till en uppgörelse inom EU om kvotflyktingarna. Frågan är just nu låst.

Arbetet mot rasismen och främlingsfientligheten haft en framträdande roll i Vänsterpartiets arbete. Det sker i bred allians med andra humanistiska och progressiva krafter inom EU-parlamentet.

16. EU:s utrikes- och försvarspolitik.

Korta fakta: Vänsterpartiet säger nej till alla planer på upprustning och gemensamt försvar. Därför är vi motståndare till den gemensamma utrikes- och försvarspolitik. Vi menar att Sverige, och arbetet för fred och nedrustning, gynnas av att vårt lands alliansfrihet garanteras.

Fördjupning:

Vad anser Vänsterpartiet om EU:s utrikes- och försvarspolitik?

Vi ska komma ihåg att flera av länderna som ursprungligen skapade EU var gamla kolonialmakter med en helt annan syn på utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik än den som präglar Sverige. De gamla kolonialmakterna har också en annan historisk relation, och därmed ett annat förhållande idag, till länder i det globala syd. I flera fall handlar det ju om deras före detta kolonier.

De är de gamla kolonialmakterna som präglar EU:s utrikespolitik. Målsättningen är att bygga upp EU som en stormakt i världen. Ett federalt Europa skulle, enligt det här tankesättet, kunna utmana USA och Japan, men idag också nya framväxande stormakter som Kina och Indien. Innan Sverige blev medlem i EU fanns det större möjligheter för Sverige att spela en aktiv och progressiva roll i världspolitik. En möjlighet som bland andra Olof Palme använde i arbetet för fred, nedrustning och för solidaritet med länder och befrielseströrelser i det globala syd.

Försöken att samordna utrikespolitiken i EU är dock problematiskt eftersom medlemsländerna ganska ofta har olika intressen. Trots det fortsätter samordningen hela tiden, till exempel har EU:s målsättning är en helt gemensam utrikespolitik och att EU ska vara representerat i FN:s säkerhetsråd. En gemensam utrikestjänst finns, och målsättningen är att EU ska ha sina egna ambassader som representerar den nya stormakten.

Vilken roll spelar EU:s försvarspolitik i detta?

En viktig del i strategin att bygga en stormakt är också att forma ett gemensamt försvar och rustningsindustri. Lissabonfördraget torde vara det enda konstitutionella dokument som fastslår att man ska upprusta. I artikel 42 punkt 3 står det att "Medlemsstaterna förbinder sig att gradvis förbättra sin militära kapacitet."

2004 upprättade EU den Europeiska försvarsbyrån. Dess uppgift är enligt de officiella dokumenten "att utveckla EU:s försvarskapacitet för krishantering, stärka försvarsmaterialsamarbetet och försvarets industriella och tekniska bas samt skapa en konkurrenskraftig europeisk försvarsmaterialmarknad". Översatt från EU:s fikonspråk betyder det att man ska stärka försvarsindustrin och garantera gemensam upprustning.

EU beslutade i mars 2017 att upprätta ett militärt högkvarter, kallat MPCC, i Bryssel. MPCC ska samordna EU:s militära uppdrag. Vidare beslutades om inrättandet av en försvarsfond som ska finansiera militär forskning och utveckling. På några års sikt är tanken att fonden ska uppgå till 90 miljarder euro, eller över 800 miljarder kronor. EU:s utrikeschef Federica Mogherini kommenterade med orden: "För fem till sex månader sedan skulle det här ha varit ganska omöjligt att tänka sig." Det visar på hur snabbt militariseringen av EU sker.

Den 13:e november 2017 skrev Sveriges regering tillsammans med 23 andra EU-länder (bara Danmark, Malta och Storbritannien står utanför) under för skapandet av EU:s permanenta strukturerade samarbete (Pesco). I december beslöt riksdagen att Sverige ansluter sig till Pesco. Vänsterpartiet röstade emot.

Samarbetet ska utveckla unionens operativa kapacitet för "militära krishanteringsuppgifter": EU säger själva tydligt att "det permanenta strukturerade samarbetet är ett led i genomförandet av EU:s globala strategi". Länderna enades också om 17 försvarsprojekt. Ett svenskt projekt har lanserats inom Pesco. Det handlar om tester och utvärderingar av både ammunition och missiler och olika flygfarkoster, som är tänkta att genomföras i Vidsel i Norrbotten.

Det är alltså uppenbart att Sverige är långt från de vackra orden "militärt alliansfritt land". Men försvar och militariseringsfrågorna har alltid pratats bort av EU-anhängarna i Sverige. Inför folkomröstningen om EU-medlemskapet 1994 hävdades det att svensk alliansfrihet och neutralitet på intet sätt var hotad. Och ja-sidan skrattade bara åt nej-sidan och påstod att det var "skräckpropaganda" när vi hävdade att EU skulle militariseras.

I debatten om Lissabonfördraget användes en liknande taktik. Detta trots att fördraget fastslår att ett gemensamt försvar ska bildas och att EU ska kunna agera militärt runt om i världen. EU-federalister i de gamla kolonialmakterna i EU är ofta ärligare i den här frågan. Men de har ju inte heller någon historia som alliansfritt och neutralt land att ta hänsyn till.

Vänsterpartiet motsätter sig den gemensamma utrikespolitiken. Vi säger nej till alla planer på upprustning och gemensamt försvar. Vi menar att Sverige, och arbetet för fred och nedrustning, gynnas av att vårt lands alliansfrihet garanteras.

Vad är Vänsterpartiets syn på EU och konflikten Israel/Palestina?

Grundfakta om konflikten är att Israel ockuperar Palestina i strid med internationell rätt. Enligt artikel 42 i Haagreglementet är ett territorium ockuperat när det är under faktisk kontroll av en fientlig armé. Israels armé invaderade det palestinska territoriet 1967 och vann effektiv kontroll över det. Sedan dess utgör Västbanken, inklusive östra Jerusalem, och Gazaremsan det ockuperade palestinska territoriet. Internationella rödakorskommittén (ICRC) har konstaterat att dessa områden är ett territorium under ockupation. I sitt rådgivande yttrande från juli 2004 bekräftade också Internationella domstolen att det handlar om ett territorium under ockupation.

Eftersom territoriet har varit under effektiv israelisk kontroll under de senaste 40 åren så gäller konventionerna om mänskliga rättigheter som Israel skrivit under och ratificerat. Men det bryr sig inte Israel om. I Amnesty Internationals årsrapport 2017/18 ägnas fem hela sidor åt Israels brott mot de mänskliga rättigheterna i de ockuperade områdena.

Särskilt allvarig är situationen i Gaza. Blockaden av Gaza inleddes för fem år sedan. Konsekvenserna är fruktansvärda. Det råder brist på mediciner, rent vatten och byggnadsmaterial. Tre av fyra invånare är beroende av internationellt bistånd. En stor del av befolkningen lever under FN:s fattigdomsgräns. Till detta kommer Israels återkommande militära attacker.

Trots det upprätthåller EU ett handelsavtal med Israel. År 2012 röstade det högerdominerade EU-parlamentet till och med för en uppgradering av avtalet. Ett land som bryter mot internationell rätt ska inte uppmuntras. Vänsterpartiet menar att EU ska följa sitt eget fördrag där klargörs nämligen att: Unionen ska inte genom sina yttre åtgärder, där handelspolitiken ingår, tolerera situationer som urholkar de principer som unionen står för. Och de principerna sägs bland annat vara FN:s

stadga, de mänskliga rättigheterna och folkrätten. Just de principer som Israel så flagrant bryter emot i de ockuperade palestinska områdena.

Å andra sidan i december 2014 röstade Europaparlamentet för en resolution som "stöder i princip ett erkännande av Palestina som stat och tvåstatslösningen." Det var bara en resolution, och inget bindande beslut. Men det välkomnades av den palestinska regeringen, liksom av Sverige som är ett av de få EU-länder som erkänt Palestina. Positivt är också att EU inte stöder USA:s President Trumps erkännande av Jerusalem som Israels huvudstad.

Vänsterpartiet arbetar i EU-parlamentet för att EU aktivt ska verka för en tvåstatslösning, där Israel och Palestina lever sida vid sida i fred och säkerhet. Vi vill att Sverige, men också EU, ska vara en konsekvent röst för folkrätten och de mänskliga rättigheterna, mot blockaden av Gaza-remsan, Israels mur på Västbanken och bosättningar. Vi fördömer attacker mot civila oavsett vem som står för dem.

EU och Sverige borde avbryta allt militärt samarbete med Israel. Effektiv och tydlig ursprungsmärkning av bosättarprodukter måste införas så att Israel inte kan exportera varor som framställts på ockuperade områden. EU bör använda sin handelspolitik för att pressa Israel att respektera folkrätten och de mänskliga rättigheterna.

Vad är Vänsterpartiets syn på EU och konflikten Marocko/Västsahara?

Västsahara var en spansk koloni. När Spanien drog sig ur landet gjorde både Marocko och Mauretanien anspråk på landet. Men folkrättsligt är frågan glasklar. Redan 1975 slog Internationella domstolen i Haag fast att varken Marocko eller Mauretanien har rätt till Västsahara.

Mauretanien accepterade domstolens beslut. Det gjorde inte Marocko som ockuperar stora delar av Västsahara. 1991 la FN fram en fredsplan som innefattade eldupphör, därefter folkomröstning med alternativen: Självständighet eller integration med Marocko. Både Marocko och befrielseörelsen Polisario Front godkände FN-planen. Idag 27 år senare har det fortfarande inte hållits någon folkomröstning. Orsaken ligger helt på den ena av parterna: Marocko som obstruerat och hindrat genomförandet av folkomröstningen. Nyligen inleddes nya förhandlingar i Genève under FN:s ledning mellan Marocko och Polisario.

Att detta grova folkrättsbrott kan fortsätta beror på omvärlden. Marockos främsta allierade Frankrike har som tung medlem av Europeiska Unionen bidragit till EU:s fullständigt principiösa hållning till ockupationen av Västsahara. Tänk om EU kunde ha varit lika tydliga som när Ryssland i strid med folkrätten ockuperade Krim, där har EU fördömt ockupationen, infört sanktioner mot den ryska staten och ryska företag samt infört restriktioner för investeringar och handel samt en rad andra diplomatiska sanktioner.

Hade samma konsekventa politik använts mot Marocko redan från början av ockupationen, så hade Västsahara varit ett självständigt land sedan länge. Men istället har EU gett Marocko en särskilt gynnad behandling som samarbetspartner. Redan år 2000 slöts ett associeringsavtal med mängder av ekonomiska fördelar för Marocko. Detta avtal uppgraderades år 2008, då ockupationsmakten Marocko som första land i denna region gavs en "avancerad status" i sina relationer med EU. Bakom principiösheten döljer sig fiskeavtal med Marocko för de västsahariska rika fiskevattnen i Atlanten, liksom intresset för fosfatfyndigheterna och möjliga oljetillgångar i det ockuperade landet.

Men i december 2016 slog EU-domstolen fast att Västsahara inte tillhör Marocko och att EU:s handelsavtal inte kan omfatta det av Marocko ockuperade landet om inte företrädare för Västsahara inkluderas i förhandlingarna. Det var en stor framgång, men trots det fortsatte EU-kommissionen att förhandla med Marocko utan att ha kontakt med Polisario. År 2018 slog EU-domstolen också fast att Marocko inte har rätt över den fisk som finns i havsvattnen utanför Västsahara utan västsahariernas tillstånd.

EU-kommissionen har därefter gjort en egen undersökning där man hävdar att folket i Västsahara stöder Marockos handels- och fiskeavtal med EU. Den enligt FN legitima representanten för

Västsaharas folk tillfrågades inte. 83 västsahariska civila organisationer skrev till EU-kommissionen och klargjorde att de också motsätter sig avtalen. Trots det lades EU-kommissionens förslag till handels och fiskeavtal fram till EU-parlamentet som röstade för ett godkännande.

Vänsterpartiet röstade förstas emot och kräver att EU, i enlighet med sitt eget fördrag och EU-domstolens utslag, inte accepterar ett handelsavtal som på något sätt omfattar Västsahara. Tvärtom ska handelspolitiken användas mot Marocko så att de upphör att bryta mot folkrätten.

I december 2012 beslutade riksdagen om ett svenskt erkännande av Västsahara. Den då sittande högerregeringen ignorerade beslutet. S och MP kritiserade högerregeringens vägran att lyssna till riksdagen. Själva i regering valde dock de två partierna att göra precis som den tidigare högerregeringen. Vänsterpartiet kräver att Sverige och EU erkänner Västsahara.

Vad är Vänsterpartiets syn på Turkiets medlemskap i EU och kurdernas situation i landet?

Vi vet att kurderna har funnits i Mellanöstern i över 2000 år. Det kurdiska folkets historia är på många sätt en historia av förtryck, men också en historia om kamp för rättigheter och identitet.

Efter det första världskriget blev kurderna först lovade ett eget land men sveks av stormakterna i och med freden i Sèvres 1923, vilken fördelade de kurdiska områdena mellan Irak, Turkiet, Iran och Syrien.

I Turkiet bor fler kurder än i något annat land – troligen minst 15 miljoner. De turkiska kurdernas bosättningsområden finns i sydöst, men efter årtionden av utvandring därifrån bor kanske två tredjedelar i västra Turkiet.

Republiken Turkiet grundades 1923. Kort därefter inleddes en hårdhänt assimilationspolitik, framförallt motarbetades det kurdiska språket. Kurdiska Orts- och personnamn byttes mot turkiska, ingen skolundervisning på kurdiska tilläts och kurderna förbjöds att använda sitt språk i offentliga sammanhang. Först 1991 blev det tillåtet att ge ut tidningar och böcker på kurdiska. Ändå censurerades eller förbjöds många kurdiska skrifter, med hänvisning till lagar mot separatistpropaganda.

1999 erkändes Turkiet som kandidatland för EU-medlemskap. Vänsterpartiet anser att Turkiet, som övriga länder i Europa, ska ha möjlighet att bli medlemmar i EU den dagen man uppfyller kraven på demokrati och mänskliga rättigheter, där kurdernas rättigheter är en självklar del. Samt under förutsättning att befolkningen i Turkiet i en folkomröstning stödjer ett medlemskap.

Den 7 juni 2015 hölls parlamentsval i Turkiet och vänsterpartiet HDP, som har starkt stöd bland annat från många kurder, tog plats i parlamentet med ett tydligt fredligt budskap om ett slut på konflikten i östra Turkiet. President Erdoğan besvarade det växande folkliga missnöjet i Turkiet med ökad repression. Särskilt hårt drabbades HDP. Efter den misslyckade militärkuppen i Turkiet i juli 2016 har förtrycket hårdnat ytterligare. Erdoğan har tydligt utnyttjat militärkuppen för slå mot alla oppositionella krafter och särskilt mot kurderna.

Trots att utvecklingen går åt fel håll i Turkiet har EU valt att snabbt fördjupa samarbetet med landet. Det är tydligt att EU på grund av flyktingkrisen i Mellanöstern tycker det är viktigare att Turkiet försvårar för flyktingar att ta sig in i EU än att stå upp för de mänskliga rättigheterna i landet.

Vänsterpartiet anser att förhandlingarna med Turkiet i nuläget ska frysas till det att landet respekterar grundläggande demokratiska fri och rättigheter. Vi har ett konkret solidaritetsarbete med vänsterpartiet HDP och stöder alla krafter som vill återupprätta demokrati och respektera de mänskliga rättigheterna i Turkiet.

Vänsterpartiet är konsekvent i sitt försvar av demokrati och mänskliga rättigheter

I EU-parlamentet tas många resolutioner kring aktuella konflikter i världen, mot ockupationer och mot förtryck och brott mot demokrati och mänskliga rättigheter. Vänsterpartiets princip är att alltid stå upp för folkrättens principer och försvara demokrati och mänskliga rättigheter.

Vi har protesterat mot Assads regim i Syrien och mot att USA och Rysslands satt sina egna intressen före arbetet att hitta en fredlig lösning där Assad lämnar över makten och att Syriens olika etniska och religiösa grupper får sina demokratiska rättigheter garanterade.

Vänsterpartiet i EU-parlamentet har uttalat sig skarpt kritisk mot president Maduro och regeringen i Venezuela som inskränkt demokratin och använt dödligt våld mot regimkritiska demonstrationer. Landets ekonomi är vanskött vilket lett till djup kris och massemigration. Men vi har också uttalat skarp kritiskt mot USA, och andra länders, inblandning i Venezuelas inre angelägenheter. Det har bidragit till att konflikten försvårats och att våldet ökat. Förenat Nationerna måste agera för att säkra en fredlig lösning i Venezuela. Förhandlingar, under FN:s kontroll, krävs mellan parterna i konflikten. Allt måste göras för att förhindra ytterligare upptrappning av konflikten. Venezuelas kris kan bara lösas på en politisk, diplomatisk och fredlig väg. Vänsterpartiet har därför också varit emot EU-parlamentets resolution som erkände den självutnämnde presidenten Guaidó. Demokratins spelregler måste gälla. Därför behöver Venezuela, i denna nationella krissituation, också genomföra demokratiska val så att folket får möjlighet att fredligt välja sin egen väg.

Vänsterpartiet har skarpt kritiserat folkmordspolitiken i Burma/Myanmar riktad mot den muslimska minoritetsgruppen Rohingya. Vi har skrivit under protester mot brotten mot mänskliga rättigheter i Bangladesh. Vi har röstat för resolutioner som till exempel kritiserar inskränkningar av demokratin i Nicaragua och Honduras. Vi har fördömt Rysslands annektering av Krim.

Listan kan göra ännu längre. Men oavsett vilka länder och regimer som förbryter sig mot folkrätt, demokrati och mänsklig rätt så kommer Vänsterpartiet att protestera. Trovärdighet i dessa frågor bygger på att vara konsekvent och principfast.

17. EU:s handelspolitik.

Korta fakta: Vänsterpartiet motsätter sig EU:s handelspolitik som framförallt gynnar storföretagen. Vänsterpartiet vill se en ny handelspolitik för social rättvisa, jämställdhet och hållbarhet.

Fördjupning:

Vad anser Vänsterpartiet om EU:s handelspolitik?

EU har inom världshandelsorganisationen (WTO) agerat för frihandelns principer, ofta i strid mot fattigare länder i det globala syd. I debatten om utrikeshandel gör EU:s frihandelsförespråkare det lätt för sig och säger att alternativet är protektionism och därmed ingen tillväxt. Men seriös ekonomisk forskning visar att sambandet mellan vilken handelspolitik som förs, och ekonomisk utveckling, är väldigt svagt.

Flera europeiska länder inledde sin industrialisering med att skydda den inhemska industrin. Just den politik man nu menar att fattiga länder i syd inte får använda. Den politiken brukar sammanfattas i meningen: "Don't do as we did. Do as we say". Länder i Asien som på senare tid haft en stark ekonomisk utveckling, till exempel Sydkorea, inledde sin tillväxt med att skydda sin hemmamarknad från billigare import. Företagen fick också statliga krediter och exportstöd.

EU:s handelsstrategi är skräddarsydd för de europeiska storföretagens intressen. Syftet är att avskaffa alla hinder för EU-exporten. Det handlar också om att skaffa tillgång till råvarumarknader, energi, marknadsöppning för offentlig upphandling och respekt för immateriella rättigheter.

Vänsterpartiet är också kritiskt till många av de handelsavtal som EU har förhandlat med en rad andra länder. Det rör sig om Ceta (med Kanada) som redan satts igång, TTIP (med USA) där förhandlingarna efter President Trumps tillträde står still, JEFTA (med Japan) som just godkänts samt TISA (ett handelsavtal inom tjänstesektorn med en rad olika länder) som fortsatt förhandlas. Problemen med dessa handelsavtal är många. De hotar undergräva demokratin med speciella regler och domstolar utanför det vanliga rättssystemet. Regler som enbart gynnar storföretagens makt. Miljö, klimat, arbetsrätt är andra områden som drabbas negativt om EU driver igenom dessa handelsavtal.

Vad anser Vänsterpartiet om EU:s egna handelsavtal?

Efter att WTO:s stora förhandlingsrundor gått nästan i stå har EU satsat på att skapa sina egna bilaterala avtal med olika regioner och länder, så kallade Ekonomiska Partnerskapavtal (EPA). Dessa EPA-avtal innebär ofta att de fattiga länderna i syd ska ta bort sina tullar, upp till 80 procent inom femton år. Det innebär att de fattiga länderna får mycket svårt att kompensera inkomstbortfallet som följer på lägre tullar. Det blir också stora problem för dessa länders företag att konkurrera med EU-importen.

EPA-avtalen har också förhandlats fram utan den minsta genusperspektiv. Ytterst få kvinnor är överhuvudtaget inblandade i besluten kring handelsavtal och världshandel. Studier kring detta visar att kvinnorna, inte minst inom jordbruket, i de fattiga länderna kommer att utsättas för ökad extern konkurrens och risk för att förlora arbete och inkomst. Tillgången av offentliga tjänster, till exempel för hälsa och utbildning, riskerar på grund av inkomstbortfallet att minska. Det skulle framförallt drabba kvinnorna. Många av ländernas jämställdhetsplaner hotas av handelsavtalens samhällsekonomiska konsekvenser. Det är allvarligt eftersom utvecklingsforskningen visar att jämställdhet är en avgörande faktor i fattigdomsbekämpning.

I EU:s biståndspolitik talas ofta med vackra ord om utveckling, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Det betonas att EU har världens största biståndsbudget. Men den mycket viktigare handelspolitiken har bara ett intresse: Att gynna de europeiska storföretagens intressen.

Hur vill Vänsterpartiet ändra på detta?

Vänsterpartiet har skarpt kritiserat EU:s handelspolitik och EPA-avtalen. Vi pekar på faktum: Handels liberalisering leder inte automatiskt till utveckling. Förluster av skatteintäkter, plundring av naturresurser och inskränkt rätt till självbestämmande leder inte till utveckling. Det riskerar tvärtom att öka fattigdom och ojämlikhet. Vänsterpartiet anser att de särskilda förutsättningarna för ekonomisk utveckling måste beaktas, i varje enskilt land i det globala syd, när EU sluter bilaterala handelsavtal. I dessa avtal ska också ingå respekt för de ekologiska systemens hållbarhet.

I världshandeln bör liberalisering främst ske mellan länder och regioner som uppvisar likartad ekonomisk nivå och teknologisk utveckling. Det underlättar skapandet av regionala marknader och stimulerar framväxt av företag. En ny handelspolitik i EU måste sätta sociala rättvisa, hållbarhet och jämställdhet i fokus.

18. EU:s utvecklings- och biståndspolitik.

Korta fakta: EU:s utvecklings- och biståndspolitik uttalar att dess mål är att utplåna fattigdomen i världen. Men EU:s egen handelspolitik, som gynnar de europeiska storföretagens intressen, motverkar kraftigt dessa vackra målsättningar. EU har dessutom de senaste åren lagt om biståndet till att mer fokusera på att förhindra människor på flykt att ta sig till Europa. Det säger

Vänsterpartiet nej till. Biståndet ska användas för att förverkliga FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling och till försvar av de mänskliga rättigheterna.

Fördjupning:

Vad anser Vänsterpartiet om EU:s utvecklings- och biståndspolitik?

Det finns många vackra ord i EU:s programförklaringar. Officiellt syftar EU:s bistånd till att "utrota fattigdom, främja hållbar tillväxt, försvara mänskliga rättigheter och demokrati, främja jämställdhet och möta utmaningarna på miljö- och klimatområdet".

EU är världens största givare av utvecklingsbistånd, och samarbetar med cirka 160 länder i hela världen. EU framhåller att FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling är avgörande för ett effektivt tillhandahållande av bistånd. Agendan, som godkändes i New York i september 2015, bygger vidare på millennieutvecklingsmålen med 17 nya mål för hållbar utveckling som är inriktade på ekonomiska, sociala, miljömässiga och förvaltningsmässiga mål som ska uppnås senast 2030. Allt detta är positiva och progressiva målsättningar som också Vänsterpartiet stöder.

Men ord och handling är inte samma sak i EU. Faktum är att för första gången sedan 2012 minskar EU:s bistånd. En femtedel av pengarna stannar inom unionen. Det visar en undersökning som gjordes av Aidwatch, som görs av Concord Europa, ett paraply av organisationer inom civilsamhället i EU-länderna som arbetar med bistånd och utveckling.

EU har haft som mål att 0,7 procent av BNI ska gå till bistånd för att bekämpa fattigdom och bidra till en hållbar utveckling. Men år 2017 minskade den andelen, och länderna satsade 0.49 procent. Minimimålet som har funnits i nästan 50 år (!) på 0,7 procent av BNI nås bara av två länder i EU; Sverige och Luxemburg.

Ett annat mål har varit att satsa på särskilt utsatta länderna. 2017 ökade biståndet till dessa stater och nådde 0,11%. EU:s långsiktiga mål för dessa länder ligger på 0,2 procent av BNI till 2025.

Samtidigt sluter EU handelsavtal som motverkar målet att utplåna fattigdomen i världen. Handelsavtalens enda mål är att gynna de europeiska storföretagens intressen. De syftar till att avskaffa hinder för export från EU, till att skaffa tillgång till råvarumarknader och skapa öppningar för offentlig upphandling. De så kallade partnerskapsavtalen (EPA) med länder i det globala syd innebär ofta gradvis borttagande av dessa länders tullar: Det leder till sänkta inkomster för det landet och svår konkurrens från EU-företag för det egna landets företag.

Dessutom medför denna handelspolitik ett allvarligt hot mot de jämställdhetsplaner som flera av länderna i syd har utvecklat i enlighet med FN-agendan. Och jämställdhet är en avgörande faktor i fattigdomsbekämpning. Det visar all forskning.

EU:s handelspolitik får alltså konsekvenser som går rakt emot de officiella utvecklings- och biståndspolitiska målen.

Hur ser Vänsterpartiet på EU:s politik att dra in mer privatföretag för att finansiera biståndssatsningar?

Vänsterpartiet tror inte att privata företag som drivs av vinstintressen är en trovärdig partner i arbetet att utplåna fattigdomen i världen.

EU:s mål att kombinera traditionellt bistånd samtidigt som man vill locka den privata sektorn, med lån och garantier, att finansiera utvecklingsprojekt i fattiga länder. EU tror att det ska gynna tillväxt, skapa jobb och bidra till hållbar utveckling. Att blanda bistånd med privata investeringar är ingen ny EU-idé, men aldrig tidigare har unionen satsat så hårt på denna "del-privatisering" av biståndet som man gör nu.

Som på många andra politiska områden drivs EU av en övertro på de marknadsliberala krafternas möjligheter. Men det saknas vetenskapliga bevis på att vinstdrivna europeiska företag arbetar effektivt för att uppnå FN:s utvecklingsmål. Att använda biståndspengar för att locka fram privat

finansiering är med andra ord mycket riskabelt. Det kan leda till att transnationella företag blir vinnare på bekostnad av folk som lever i fattigdom.

De pengar som lagts undan för lån och garantier kunde istället ha använts för utveckling av offentliga tjänster, som hälsovård, utbildning, byggande av vägar och annan nödvändig infrastruktur. Just sådant som behövs för utveckling och för ett bättre liv.

Vänsterpartiet anser att EU kan stödja utveckling av lokala kooperativ och privata småföretag, genom rättvisa typer av lån inom biståndet. Men då ska det ske i samförstånd med landets regering och lokala aktörer. Syftet måste vara att bekämpa fattigdom och gynna utveckling.

Vad anser Vänsterpartiet om att EU:s nya politik att koppla biståndspolitik till flykting och migrationspolitiken?

Sedan hösten 2015 har EU arbetat med att sluta avtal med en rad länder i Afrika och Mellanöstern för att hindra flyktingar från att komma till Europa. Dessa pakter innehåller löften om bistånd och handelsavtal i utbyte mot att migrationen kontrolleras.

EU har också etablerat en förvaltningsfond (EU Trust Fund for Africa) på omkring 3,1 miljarder euro som ska finansiera insatser för att stoppa migrationen från afrikanska länder. Majoriteten av medlen i fonden är biståndspengar.

Vänsterpartiet är motståndare till denna politik. I stället för att bekämpa fattigdomen och utjämna klyftorna har denna EU-strategi ett enda mål: att hindra flyktingar att nå Europa.

2017 var det hela 19 procent av biståndspengarna som hamnade inom unionen och gick till flyktingavräkningar, skuldavräkningar, räntor på lån och andra typer av kostnader. Omprioriteringen inom biståndspolitik sprider sig även till de bilaterala biståndsprogrammen inom EU:s medlemsstater.

Den här EU-politiken handlar framför allt om Turkiet, Afghanistan och Libyen. EU slöt våren 2016 ett avtal med Turkiet om att stoppa människor från att ta sig in i Unionen. Det skedde genom löften om stora ekonomiska bidrag, till stor del finansierade genom bistånd.

När Afghanistan hösten 2016 ingick ett återtagandebrev med EU skedde det först efter hot om att EU skulle dra in biståndet till landet – ett av världens fattigaste länder.

Sommaren 2017 utökade EU stödet till Libyens kustbevakning med 46 miljoner euro, pengar från en av EU:s biståndsfonder.

Dessa åtgärder skedde trots vetskapen om de övergrepp som begås av just kustbevakningen. Amnesty, Human Rights Watch och FN har sedan länge rapporterat om grova övergrepp som begås av miliser i Libyen, däribland den libyska kustbevakningen. FN:s människorättschef Zeid Ra'ad Al Hussein är mycket kritisk mot EU:s agerande, och har bl.a sagt att: "Det lidande som migranter som hålls fängslade i Libyen tvingas utstå är en skandal för mänsklighetens samvete".

EU:s nya fokus i biståndspolitik strider mot biståndets principer på minst tre punkter:

- 1) Bistånd ska utgå från mottagarens egna prioriteringar och behov (till följd av EU:s prioriteringar läggs nu utvecklingsprogram i t.ex. Namibia och Malawi ned, med konsekvens att skolor och vårdcentraler kommer att stängas)
- 2) Bistånd får inte villkoras utifrån politiska prioriteringar i givarländerna.

3) Flera av de insatser som finansieras med biståndsmedel får inte räknas som bistånd. Bland annat handlar det om bistånd till gränsbevakning och förvar, vilket in sin tur ger militära myndigheter inflytande i biståndsfrågorna.

Om Vänsterpartiet bestämde hur skulle då utvecklings-och biståndspolitiken se ut?

Biståndsorganisationen Oxfam räknade år 2017 ut att världens åtta rikaste människor äger lika mycket som den fattigaste halvan av jordens befolkning. Samtidigt saknar över 650 miljoner människor saknar i dag tillgång till rent vatten. Det säger oss att det behövs en politik för omfördelning, mellan nord och syd på vår jord och mellan rika och fattiga människor i alla länder.

Av särskilt betydelse är målet jämställdhet mellan kvinnor och män. Det måste genomsyra allt utvecklingssamarbete. När kvinnors politiska inflytande stärks, när kvinnors ekonomiska egenmakt och rätt till utbildning säkras, när kvinnors rätt till skydd och frihet från våld garanteras och när kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter lagstiftas, så har man skapat viktiga förutsättningar för minskad fattigdom och utveckling.

Vänsterpartiet vill se en rättvis och jämlik värld där alla människor har samma möjligheter att leva de liv de vill. Vi menar att utvecklings- och biståndspolitiken är ett av verktygen för att nå dit. Men då måste också EU:s handelspolitik ha samma målsättningar som biståndet. FN:s Agenda 2030 är en bra grund att stå på.

Andra viktiga åtgärder för utveckling till en rättvis värld är att genomföra skuldavskrivningar för fattiga länder. Det krävs klimatpolitiska beslut där rika länder och storföretag tvingas ta ansvar och minska utsläppen. Det behövs ett starkt regelverk för att motverka vapenexport till diktaturer och krigförande länder. För varje biståndskrona som går från den rika världen till den fattiga går över nio kronor i motsatt riktning i form av skatte- och kapitalflykt. Därför krävs snabba och kraftfulla beslut som stoppar bankerna, storbolagen och de superrikas skattesmitningar.

Inte bara inom EU, utan över hela vår jord finns miljontals människor och organisationer som kämpar för en rättvis värld. Det är den samlade kraften som gör en annan värld möjlig. Vänstern i EU deltar aktivt i den kampen.

19. EU:s utvidgning och nya medlemsländer

Korta fakta: Vänsterpartiet anser att befolkningen i varje enskilt land ska besluta om de vill tillhöra EU eller inte. Men ett grundläggande krav är att landet är en rättsstat, har fungerande demokrati och respekterar de mänskliga rättigheterna.

Hur har EU vuxit och vad krävs för att bli medlem?

EU har sedan sitt bildande 1957 vuxit från sex medlemsstater (Tyskland, Frankrike, Italien, Belgien, Nederländerna och Luxemburg) till 28 medlemsländer. Sverige blev medlem 1995, och senaste medlemslandet är Kroatien som antogs år 2013. Våren 2019 lämnar Förenade Kungariket (UK) unionen, och EU har då 27 medlemsländer.

Att bli EU-medlem är ett komplicerat förfarande som tar lång tid. När det ansökande landet väl uppfyller villkoren för medlemskap måste det införa EU:s lagstiftning på alla områden.

Alla europeiska länder som uppfyller villkoren för medlemskap kan ansöka om att gå med i EU. De här villkoren kallas Köpenhamnskriterierna. Landet ska bland annat vara en stabil demokrati, följa rättsstatsprincipen, ha en fungerande marknadsekonomi, införa alla EU-regler och vara berett att införa euron.

Ett land som vill gå med i EU skickar en medlemsansökan till ministerrådet, som ber kommissionen att bedöma om landet klarar att uppfylla villkoren för medlemskap. Om kommissionen ställer sig positiv måste rådet sedan enas om ett förhandlingsmandat. Medlemskapsförhandlingarna inleds därefter formellt. Man behandlar ett område i taget.

På grund av den enorma mängd EU-regler som kandidatländerna måste anta som nationell lag, tar det lång tid att avsluta förhandlingarna. Kandidatländerna får ekonomiskt, administrativt och tekniskt stöd under den här föranslutningsperioden.

Anslutningsprocessen sker i tre steg (som alla nuvarande EU-länder måste godkänna):

- Landet erbjuds utsikter till medlemskap.
- Landet blir officiell kandidat för medlemskap.
- Kandidatlandet inleder formella medlemskapsförhandlingar, där landet ofta genomför reformer för att anta gällande EU-lagstiftning.

När förhandlingarna och anpassningen till EU:s krav är klart så blir landet en ny medlem i EU – under förutsättning att alla EU-länder ger sitt godkännande.

Vilka länder är aktuella för medlemskap?

De finns i dagsläget fem kandidatländer: Monte Negro, Serbien, Turkiet, Albanien och Makedonien (FYROM). De tre första länderna har kommit en bit på väg i sin anpassning till EU:s krav och utvecklingen av förhandlingarna rapporteras bl.a. till EU-parlamentet.

Dessutom finns två potentiella kandidatländer som ännu inte uppfyller villkoren; Bosnien/Hercegovina och Kosovo. Enligt EU behöver de förändras på en rad områden, med reformer bl.a. inom rättsväsende och ekonomi, innan de kan bli accepterade som kandidatländer.

Vad anser Vänsterpartiet om utvidgningen av EU?

Vänsterpartiet respekterar den nationella suveräniteten. Det vill säga, varje land måste själv bestämma om de vill bli kandidatland för EU-medlemskap. Vi understryker vikten av att befolkningen i varje enskilt land tillfrågas om detta. Och beslut om att ansluta landet till EU bör absolut föregås av en folkomröstning.

Vänsterpartiet anser att det är avgörande att länderna är demokratiska och fullt ut respekterar de mänskliga rättigheterna. Självklart måste också kraven på en fungerande rättsstat vara helt uppfyllda. I dagsläget är det uppenbart att Turkiet inte uppfyller detta krav och därför bör medlemsförhandlingarna frysas. EU måste klargöra att nedmonteringen av demokratin som pågår i Turkiet inte bara göra framtida medlemskap omöjligt, utan även fortsatta förhandlingar.

Det finns också rasistiska och islamofobiska krafter inom EU som inte vill ha Turkiet som medlem. Den typen av argument fördömer Vänsterpartiet. Turkiet måste kunna bli medlem i EU. Men bara under förutsättning att landet respekterar demokratin och de mänskliga rättigheterna. Dessutom är det viktigt att om och när landet uppfyller dessa krav så måste också folket ha rätt att avgöra frågan i en folkomröstning.

Vänsterpartiet har också riktat kritik mot EU:s krav på stora ekonomiska marknadsliberala förändringar i kandidatländerna. En politik som inte tar sociala hänsyn och som kan medföra ökad arbetslöshet och social utslagning. Ekonomiska reformer måste därför genomföras i en takt och på ett sätt som inte försvårar folkens levnadsvillkor.

Vänsterpartiet ställer sig också kritisk till EU:s krav på att ländernas utrikespolitik ska ändras så att den är helt i enlighet med EU, med till exempel en positiv syn på NATO och för fortsatt militarisering av EU.

När frågorna om kandidatländerna rapporteras i EU-parlamentet understryker Vänsterpartiet alltid frågorna om demokrati, mänskliga rättigheter, fungerande rättsstat och grundläggande sociala villkor för befolkningen. Vi understryker också att beslutet om medlemskap måste vara befolkningens eget i det aktuella landet.

I omröstningarna lägger Vänsterpartiet ned rösten, med en röstförklaring som betonar nationell suveränitet och att beslutet ska ligga hos folket i det aktuella landet.

20. EU och Brexit.

Korta fakta: Folkomröstningen i Förenade Kungariket för att lämna EU visar på det stora folkliga missnöje som finns med unionen. Men Vänsterpartiet tar avstånd från de ledande krafterna för Brexit, som bygger sin politik på främlingsfientlighet och högnationalism.

För Vänsterpartiet är det viktigt att värna rörligheten och rättigheter för medborgare från andra EU länder (däribland Sverige) efter ett utträde, samt att handel och akademiska utbyten fungerar utan problem.

Fördjupning:

Hur ser Vänsterpartiet på Brexit?

Det var i folkomröstningen 23/6 2016 som Storbritannien beslöt att lämna EU, det så kallade brexit. En majoritet inom Förenade Kungariket (UK), 51,9 procent mot 48,1 procent, röstade för att lämna EU.

Men inom UK var det olika resultat. England och Wales röstade 53 procent för Brexit. Men i Skottland röstade 62 procent för att stanna i EU och på Nordirland röstade 56 procent också för att stanna i EU. Spänningarna inom det Förenade Kungariket har alltså ökat efter brexit-beslutet.

Tyvärr präglades inte Brexit-kampanjen av en demokratisk och progressiv EU-kritik. Vänsterpartiets ordförande Jonas Sjöstedt sa under Brexit-kampanjen: "Jag känner mig väldigt främmande för den brittiska lämna-sidan. Den är reaktionär och främlingsfientlig." Vänsterpartiets EU-parlamentariker Malin Björk kallade Brexit-kampanjen "obehaglig och rasistisk".

Det finns en berättigad kritik mot EU:s centralstyre, mot de växande klyftorna och mot de dåliga förhållandena på den gemensamma arbetsmarknaden. Men tyvärr utnyttjas dessa problem inom EU av högerextrema krafter, som använder EU-kritiken till att lägga skulden på flyktingar och invandrare. Det är precis vad som skedde under Brexit-kampanjen.

Det socialdemokratiska Labourpartiet har haft en relativt stark EU-kritisk falang. Brexit-kampanjens karaktär fick dock flera progressiva EU-kritiker att ändra sig. Labourledaren Jeremy Corbyn, mer vänster än de flesta i sin parlamentsgrupp, är EU-kritiker. Men i ett läge där Brexit-kampanjen drevs av folk från den reaktionära brittiska högern, så sa Jeremy Corbyn och Labour ja till fortsatt EU-medlemskap, eftersom alternativet var värre. Men folkomröstningen beslutade: Brexit.

Vad sker inom Brexit-förhandlingarna mellan EU och Storbritannien?

Förhandlingarna om utträdet har varit mycket svåra. EU och Storbritanniens regering enades om förutsättningarna för en övergångsperiod som ska gälla under nära två år efter att Storbritannien formellt lämnar unionen 29 mars 2019. Men uppgörelsen röstades ner med mycket stor majoritet i det brittiska parlamentet.

Huvudansvaret för det kaos som sedan följde ligger på den brittiska högerregeringen. Det är uppenbart att högerns Brexit-kampanj lovat saker som är omöjliga att hålla. Det brittiska parlamentet har röstat nej till att lämna EU utan avtal (hård Brexit), men sedan också röstat nej till en hel rad idéer om hur ett avtal (mjuk Brexit) skulle kunna se ut.

Europeiska rådet enades den 10 april om en andra förlängning av tidsfristen för det brittiska utträdet. Tidsfristen gäller nu längst till och med den 31 oktober 2019. Den är flexibel så att ett godkännande av utträdesavtalet innebär att utträdet sker den första dagen i nästföljande månad.

Storbritannien är skyldigt att arrangera val till Europaparlamentet om utträdesavtalet inte godkänts till den 22 maj. Om så ändå inte sker kommer Storbritannien att lämna EU den 1 juni. Osäkerheten om det brittiska utträdet består och risken för ett avtalslöst utträde är tydlig. En ny folkomröstning om Brexit kan inte helt uteslutas, så det återstår att se.

Om det blir ett utträde ur EU, så talar man alltså om en "hård" eller "mjuk" brexit. En "hård brexit" betyder att Storbritannien klipper de flesta banden till EU, till exempel att landet lämnar EU:s inre marknad, tullsamarbete och EU-domstolens jurisdiktion. En "mjuk brexit" avser motsatsen – att landet behåller tillgången till inre marknaden och då, liksom exempelvis Norge, underställer sig dess krav på fri rörlighet och att EU-domstolen dömer i tvister. Labour förespråkar den mjukare varianten om Brexit genomförs.

EU-parlamentet antog en särskilt Brexit-resolution i oktober 2017. Den stöddes av Vänsterpartiet bland annat därför att den slog fast att alla EU-medborgares som bor i Förenade Kungariket (UK) måste ha samma rättigheter som nu, också efter Brexit är fullbordat. Många inom den brittiska högern vill försäkra villkoren för invandrade arbetare från andra länder. Det är viktigt att sätta stopp för. Att försvara lika rättigheter på arbetsmarknaden är ett centralt krav både från brittiska fackföreningar och Labour, och självklart också från EU:s fackliga organisationer och vänsterpartier.

EU-parlamentets resolution var också tydlig i den irländska frågan att det inte får bli en hård gräns med tullkontroll mellan Irland och det s.k. Nordirland.

Vad handlar den irländska gränsfrågan om?

Irland var under 800 år en exploaterad och förtryckt brittisk koloni. Irländska rebeller gjorde återkommande uppror och lyckades till sist skapa ett självständigt Irland år 1922. Men till priset att man gav upp de sex grevskapen i norr, det så kallade Nordirland, som kvarstod under brittisk kontroll.

En olöst kolonial fråga som inte har med protestanter och katoliker att göra, utan med konflikt mellan unionister (som vill ha fortsatt brittisk kontroll) och nationalisterna (som vill sätta slutpunkt för brittisk kolonialism och återförening av Irland, alltså en synnerligen progressiv kraft).

De senare utsattes för fortsatt brittiskt förtryck. De flesta fattiga nationalisterna saknade till och med rösträtt ända fram till 1970-talet, eftersom rösträtten fördelades efter egendom. Inspirerade av medborgarrättsrörelsen i USA inleddes en fredlig kamp för demokratiska rättigheter för alla medborgare i Nordirland. Brittiska armén svarade med verkanseld och terror. Nationalisterna tvingades ta till vapen och bildade IRA för självförsvar. Men som ofta är fallet när vapen blir en del i en politisk kamp, så tar den militära aktionen snart över den politiska tanken. IRA besvarade brittisk/unionist-terror med egen terror. Mer än 3000 människor dog under många blodiga år. Ett

krig som alltså pågick inom det EU som i sin propaganda påstår att det alltid rått fred inom unionen.

Den brittiska armén kunde inte besegra IRA. Fredsförhandlingar inleddes, och gav till sist "The Good Friday Agreement", undertecknat på långfredagen 1998. Äntligen var det fred på norra Irland.

Fredsavtalet är en oerhört viktig del i Brexit-förhandlingarna. I avtalet klargörs att Irland och UK är medlemmar i EU och att regeringen i London därför måste säkra att medborgarna i Nordirland omfattas av den Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna från 1950. Det innebär att medborgarna har rätt att vända sig till Europadomstolen i Strasbourg om deras mänskliga rättigheter kränks. En helt avgörande punkt för nationalisterna, som bara decennier tidigare inte ens hade rösträtt.

Tory-regeringen har klargjort att man vill bryta med människorättsdomstolen i Strasbourg. Men fredsavtalet med Irland hindrar detta. När landet går ur EU öppnas dock den möjligheten för den brittiska högerregeringen. Om så sker är freden i norr hotad.

Fredsavtalet slår också fast att den regionala regeringen i Belfast ska bestå av både unionister och nationalisterna. Avtalet garanterar dessutom en öppen gräns på ön Irland. En stängd gräns skulle medföra tullar och ekonomiska problem på bägge sidor. Men dessutom skulle de idag 208 öppna gränsövergångarna på ön Irland slutas igen och kräva bevakning dygnet runt.

Majoriteten på Nordirland vill inte ha den här utvecklingen. 56 procent röstade för att stanna i EU. En aktuell opinionsundersökning visar att om Storbritannien lämnar EU, så är 52 procent av befolkningen i norr istället för ett återförenat Irland.

Det irländska vänsterpartiet Sinn Féin, som vill återförening av hela Irland och är skarpa EU-kritiker, sa nej till brexit. Huvudargumentet var just att brexit skulle öka splittringen mellan nord och syd på den gröna ön, med risk för införande av en skarp landgräns och tullkontroll. Det skulle motverka ekonomisk utveckling och försvåra återföreningen av Irland, menar Sinn Féin.

De så kallade unionistpartierna, som står till höger och vill att Nordirland fortsatt ska kontrolleras av Storbritannien, var för brexit.

I förhandlingarna med EU är en av de svåraste frågorna om var den "hårda" gränsen ska gå på Irland. Om det fortsatt ska vara öppen handel och gräns mellan Irland och det så kallade Nordirland, så innebär det i praktiken att den delen (Nordirland) av Förenade Kungariket fortsätter ingå i EU. Och då dras den hårda gränsen i havet mellan Storbritannien och Nordirland, det kommer knappast "unionisterna" att acceptera.

Vänsterpartiet stöder Sinn Feins krav på att det inte ska vara någon hård gräns på ön Irland. Det är viktigt för handeln och för befolkningens önskan att kunna röra sig fritt över den formella gränsen. Dessutom skulle en sådan lösning också underlätta en återförening av Irland om en framtida folkomröstning i Nordirland så skulle besluta. En sådan folkomröstning är möjlig enligt fredsavtalet, "Good Friday Agreement".

Hur ska ett bra samarbetsavtal mellan EU och Förenade Kungariket se ut?

Vänsterpartiet antog, tillsammans med de andra nordiska vänsterpartierna, efter folkomröstningen om Brexit ett uttalande som underströk vikten av att utveckla det så kallade EES-avtalet som EU redan har med Norge, Island och Liechtenstein.

EES står för Europeiska Ekonomiska Samarbetsområdet, det innebär dock att handeln och samarbetet oftast sker på EU:s villkor. De nordiska vänsterpartierna uttalade; "Storbritannien är en av världens största ekonomier och landets utträde ur EU innebär en möjlighet att skapa ett mer jämställt samarbete mellan Europas länder, exempelvis genom ett reformerat EES-avtal."

"Vi uppmanar våra regeringar att utnyttja de möjligheter som den nya situationen ger och att använda alla krafter för att skapa ett mer jämlikt samarbete i hela Europa. EU har inte klarat att

skapa välfärd och jämlikhet. Storbritanniens utträde bör vara starten på en utveckling mot ett mer rättvist och demokratiskt Europa." Ett reformerat EES-avtal är således den nordiska vänsterns förslag på hur Brexitfrågan skulle kunna lösas.

21. EU och situationen i Polen/Ungern

Korta fakta: I både Polen och Ungern sitter högerextrema regeringar vid makten. De inskränker inte bara demokratin och hotar rättsstaten, dessutom präglas deras politik av rasism, homofobi och attacker mot kvinnors rättigheter. Vänsterpartiet anser att EU sedan länge borde ha krävt att dessa länder uppfyller grundläggande demokratiska krav. Ekonomiska sanktioner, i form av indraget EU-stöd, är en nödvändig åtgärd. Vänsterpartiet stöder den progressiva oppositionen och kvinnorörelsens kamp i Polen och Ungern.

Vad handlar konflikten med Polen om?

Den polska regeringen, som styrs av högerpartiet Lag och Rättvisa, har absolut majoritet i det nationella parlamentet och senaten sedan år 2015. Regeringen anser att domstolarna varit ineffektiva och behöver reformeras. Det nationella domstolsrådets 15 domare har till uppgift att nominera domare till allmänna domstolar och har tidigare blivit valda av andra domare. Enligt den nya lagen ska de hädanefter utses av parlamentet. Det innebär att de inte längre blir politiskt oberoende.

EU finns en gemensam grundsyn att rättsstaten och oberoende domstolar är viktiga grundpelare i ett demokratiskt samhälle. Den grundsynen måste respekteras av länder som vill bli medlemmar, och bör i rimlighetens namn respekteras också efter man blivit medlem.

I Polen får dessutom justitieministern ökad makt och befogenhet att tillsätta och avskeda domare i tingsrätter och hovrätter. Det strider mot den viktigaste principen i en rättsstat. En domare ska kunna vara oberoende och obekvämt gentemot makten.

Det polska regeringspartiet har också infört nya lagar som innebär att finansministern har rätt att utnämna chefer inom public service och nya restriktioner mot journalister införs hela tiden. Det innebär en inskränkning av yttrandefriheten.

I EU:s stadgar för mänskliga rättigheter står att mediers frihet och mångfald ska respekteras, medlemslänternas medborgare har rätt till yttrandefrihet och denna rätt "innefattar åsiktsfrihet samt frihet att ta emot och sprida uppgifter och tankar utan myndighets inblandning". EU har dock ingen tvingande lagstiftning om pressfrihet utan det är upp till medlemsländerna själva att efterleva att det finns press- och yttrandefrihet.

Amnesty International protesterar mot inskränkt demonstrationsfrihet i Polen. I rapporten "Poland: On the streets to defend human rights" dokumenterar Amnesty hur myndigheter använder sig av övervakning, trakasserier och åtal för att upplösa och förhindra demonstrationer.

I december 2017 beslutade EU-kommissionen att aktivera Artikel 7 mot Polens politiska inflytande över rättssystemet. Det är den hårdaste åtgärden som EU kan tillgå och brukar beskrivas som unionens "politiska atombomb". På sikt kan det leda till att Polen fräntas sin rösträtt i ministerrådet där EU-ländernas ministrar röstar och fattar beslut. Just nu pågår en dialog mellan EU och Polen.

Om dialogen inte lyckas så kan i alla fall inte Polen förlora sin rösträtt i EU. För ett sådant beslut kräver att alla andra medlemsländer stöder det. Ungern har redan klargjort att man kommer att rösta emot. Däremot kan kommissionen i framtiden koppla ekonomiskt stöd (t.ex. från sammanhållnings/regionalfonderna) med krav på att medlemsländerna lever upp EU:s

grundläggande krav på demokrati och rättsstat. Det är troligen en effektivare metod mot Polen/Ungern än artikel 7 i fördraget.

Vad handlar konflikten med Ungern om?

År 2010 vann det ungerska högerpartiet Fidesz egen majoritet i parlamentet och har sedan på egen hand ändrat konstitutionen och skapat hundratals nya lagar. Ungern har på ett genomgripande sätt förvandlats till en stat där maktfördelningen inte längre fungerar. Oberoende medier har svårt att verka samtidigt som regeringens medier är rena propagandamaskinerna.

2011 riktade kommissionen kritik mot en ungersk medielag med motivering att den stred mot yttrandefriheten och rätten till information. Året därpå inledde EU-kommissionen ett överträdelseförfarande mot en grundlagsförändring, som hotade oberoendet hos landets centralbank, domstolar och datasäkerhetsmyndighet.

När premiärminister Viktor Orbáns och partiet Fidesz valdes om år 2014 så framfördes kritik från OSSE, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, som är en internationell organisation som arbetar med "tidiga varningar, konflikthantering, riskhantering och återuppbyggnad" i Europa. OSSE menade att Fidesz utformat valet till sin fördel. "En rad rättsliga ändringar antogs, valkampanjer påfördes med restriktioner, medierapporteringen var partisk och skillnaden mellan regeringspartiet och staten otydliggjordes".

Viktor Orbán har talat för att Ungern måste bryta med liberala principer och pekade ut Kina och Ryssland som politiska förebilder; "Jag tror inte att vårt medlemskap i EU hindrar oss från att bygga en oliberal ny stat grundad på nationella fundament. Eran av liberala demokratier är över."

Stark kritik riktas mot den så kallade NGO-lagen där alla icke-statliga organisationer måste redovisa utländska finansiella bidrag. Men den nya lagen är inte till för att skapa större öppenhet kring finansiering, utan för att motarbeta organisationer som är kritiska mot regeringen.

EU-kommissionen har också beslutat att dra Ungern inför EU-domstolen för just lagen om icke-statliga organisationer som man menar underminerar organisationsfriheten.

När det gäller Ungern ska vi också komma ihåg att landets regering har ett politiskt stöd i EU genom att Orbáns parti Fidesz ingår i Europeiska folkpartiet (European People's Party/EPP), som är största parti i EU-parlamentet, där ingår också de svenska Moderaterna och Kristdemokraterna.

Vad anser Vänsterpartiet att EU ska göra mot Ungern och Polen?

I frågan om rättsstaten är det märkligt hur försiktigt EU-kommissionen har gått fram mot Polen och Ungern. I flera år talade EU om förhandlingar och dialog med regimer som i praktiken monterar ned demokratin, och själva säger att den liberala demokratin spelat ut sin roll. Vänsterpartiet anser att EU borde agerat långt tidigare mot både Polen och Ungern.

Jämför med EU:s extremt hårda tag man använde mot vänsterregeringen i Grekland. Med massiva hot och extrem politisk press tvingade man den grekiska regeringen på knä. Och då handlade det inte om inskränkningar av demokratin, utan om att regeringen ville sätta människornas liv och hälsa framför storbankernas intressen. EU struntade fullkomligt i att en folkomröstning med massiv majoritet röstat nej till EU:s ohållbara sparplaner som fördjupat krisen och ökat arbetslöshet och fattigdom. Det är uppenbart att EU-kommissionen ser en demokratiskt vald vänsterregering som ett större hot än en högerextremistisk regering som vägleds av främlingsfientlighet och anti-demokratiska värderingar.

Att ungerska regeringspartiet Fidesz ingår i den största partigruppen EPP i EU-parlamentet, med svenska moderater och KD, är en viktig orsak till EU:s försiktiga agerande. EU:s tunga nation Tyskland har inte heller samma intresse att sätta press på den ungerska högerregeringen, som man hade mot den grekiska vänsterregeringen.

I september 2018 röstade EU-parlamentet för att EU ska använda artikel sju mot Ungern. Det är första gången som parlamentet rekommenderar EU-ländernas regeringar i rådet att agera mot ett EU-land i syfte att "förhindra ett systemhot mot unionens grundläggande värderingar".

Vänsterpartiet röstade förstas ja till resolutionen, men underströk också att EU-länder som bryter mot demokratins principer ska straffas med indraget ekonomiskt stöd. Både Ungern och Polen får enorma summor från EU, bl.a. från sammanhållnings/regional/fonderna, liksom från EU:s jordbruksstöd. I EU:s långtidsbudget finns nu också denna möjlighet att stoppa utbetalningar.

Hur är det med flyktingfrågan, EU och Ungern/Polen?

Ungern och Polen vägrar ta emot flyktingar, och behandlar de få som fastnar vid deras gränser inhumant. Ungern har fått kritik för att stänga in människor och förvägra dem mat. Det är tortyr.

Konflikten mellan EU och Ungern/Polen har också målats upp som en konflikt om synen på flykting/asyllfrågorna. Ungern och Polen är förvisso också värre än andra EU-länder när det kommer till migrationspolitik. Men samtidigt har EU de senaste fyra åren varit helt inställt på att stänga de externa gränserna. Stänga gränser betyder i praktiken våld, det finns inget annat sätt att stoppa människor som flyr än genom våld. Att människor drunknar på medelhavet beror inte på Ungern och Polen, utan på EU:s gemensamma beslut.

EU-länderna enades under hösten 2015 om att omfördela 120 000 flyktingar som ankommit Italien och Grekland. Fyra länder - de så kallade Visegrad-länderna - röstade mot förslaget och två av dem, Ungern och Slovakien, tog därefter frågan till EU-domstolen med motiveringen att ministerrådet inte hade rättslig grund för beslutet och därför bör ogiltigförklaras.

EU-domstolen slog i september 2017 fast att omfördelningen av flyktingar inte stred mot EU-rätten. Ungerns och Slovakiens klagan avlogs. "Denna mekanism bidrar på ett effektivt och proportionerligt sätt till att Grekland och Italien kan hantera konsekvenserna av den migrationskris som uppstod år 2015", ansåg domstolen.

Det var fler EU-länder än Visegrad-länderna som inte levde upp till omfördelningen. Men eftersom Visegrad-länderna totalvägrade, beslöt EU-kommissionen i december 2017 att dra Polen, Ungern och Tjeckien inför EU-domstolen för att de vägrar ta emot flyktingar. Redan i juni 2017 inledde EU-kommissionen ett så kallat överträdelseförfarande mot de tre länderna för att de inte gjort tillräckligt för att ta emot flyktingar från Italien och Grekland inom det tillfälliga omfördelningsprogrammet från 2015. EU-kommissionen slog sedan fast att svaren från Polens, Ungerns och Tjeckiens regeringar i frågan är otillräckliga drar dem därmed inför EU-domstolen där de riskerar böter, om de döms.

EU-kommissionen, och svenska regeringen, kräver att alla medlemsstater ska ta ett ansvar för att ta emot asylsökande och dela mer jämbördigt mellan medlemsstaterna. Och om det inte går så vill Vänsterpartiet istället se en koalition av länder som vill respektera rätten för alla att söka asyl, och tillsvidare räkna bort de länder som är emot. Det är inget konstigt med det. På samma sätt har EU ordnat det med "Schengen-systemet" där är inte Storbritannien, Irland och Danmark med, likaså med EMU/euron där nio medlemsländer valt att inte vara med.

Hur är det med Polen/Ungern och kvinnors rättigheter?

I Polen för landets regering, tillsammans med den katolska kyrkan, en aggressiv kampanj för att göra den redan extremt hårda abortlagen ännu hårdare. Enligt Polens nuvarande abortlag får abort göras under tre omständigheter: när kvinnans liv är i fara, vid våldtäkt eller incest, eller om fostret "med stor sannolikhet" är svårt skadat eller lider av en livshotande sjukdom. Enligt förslaget som lades fram 2017 skulle abort i princip totalförbjudas. Men tack vare att över hundra tusen polska kvinnor klätt sig i svart för att protestera, och strejka, mot förslaget drogs det åtminstone tillfälligt tillbaka. Nya lagförslag läggs dock hela tiden med syfte att inskränka de få rättigheter till abort som finns.

I Ungern råder formellt fri abort. I verklighet är det svårt för ungerska kvinnor att få tillgång till abort. Tidiga och säkra aborter blir därför senarelagda och riskfyllda. En ny lag infördes 2011 som säger att livet ska skyddas från befruktningen, något som tyder på att en ännu striktare syn på aborter kan komma också i Ungern.

Det är uppenbart att nedmontering av demokratin och flyktinghatet går hand i hand med abortmotstånd och förslag för att inskränka och begränsa sexuell och reproduktiv hälsa för kvinnor. Ungern och Polen är också stater som är ökända för sina trakasserier mot hbtq-rörelsen.

Vad gör Vänsterpartiet för att stödja kampen i Ungern och Polen?

Vänsterpartiet har, tillsammans med andra progressiva krafter i parlamentet, startat nätverk "All of Us" för att försvara rätten abort, rätten till sexuell och reproduktiv hälsa. Den kampen ger också resultat. I Polen stoppades det drakoniska lagförslaget om ett totalförbud mot abort tack vare de tusentals människor som gick ut på gatorna och samlades till en "black protest", och ett brett solidariskt stöd från många organisationer och människor i andra länder. Vänsterpartiet samarbetar och stöder aktivt det progressiva polska partiet Razem och flera olika organisationer som arbetar för aborträtten och kvinnors reproduktiva rättigheter i Polen och Ungern.

Självklart stöder Vänsterpartiet också alla politiska krafter och folkrörelser som arbetar för demokratin, rättsstaten och mänskliga rättigheter i Ungern och Polen.

22. EU:s datapolitik

Korta fakta: Vänsterpartiet menar att EU:s övervakningshysteri är ett hot mot demokratin. Vi vill stärka skyddet för den personliga integriteten och är kritiska till införande av lagstiftning om utökad övervakning och registrering.

Fördjupning:

Vad anser Vänsterpartiet i integritetsfrågor och EU:s datalagringsdirektiv?

Vänsterpartiet vill stärka skyddet för den personliga integriteten och är kritiskt till införande av lagstiftning om övervakning och hemliga tvångsmedel som innebär betydande intrång i den personliga integriteten.

Vi anser att alla människor har rätt till en bred privat sfär som skyddas på praktisk och principiell grund. Skyddet för den personliga integriteten är en grundsten i ett fritt, demokratiskt samhälle.

EU:s övervakningshysteri är därför ett hot mot demokratin. Datalagringsdirektivet som antogs 2006 har tvingat mobiloperatörer att registrera alla sina kunders telefonsamtal med tid, plats och samtalspartner. Det handlar om att lagra hundratalsmiljoners data- och teletrafik, vilket är en oacceptabel kränkning av medborgarnas integritet.

I slutet av 2010 lyckades Vänsterpartiet, tillsammans med Miljöpartiet, att tillfälligt stoppa den svenska implementeringen av direktivet. Trots stora protester röstades direktivet igenom av riksdagen ett drygt år senare och trädde i kraft sommaren 2012. Det svenska genomförandet av datalagringsdirektivet går till och med längre än vad EU krävde, när även missade samtal och mobilers positioner tas upp i den svenska lagstiftningen.

Men den 8 april 2014 underkände EU-domstolen datalagringsdirektiv. Enligt domstolen strider datalagringen mot de grundläggande rättigheterna och inskränker medborgarnas integritet. Vänsterpartiet hade hela tiden motsatt sig denna lagstiftning och välkomnade därför domen.

Den 21 december 2016 meddelade EU-domstolen att datalagring så som den är utformad i svensk lag är oförenlig med EU-rätten. Domen slog fast, med sedvanligt byråkratiskt språk, att en lagstiftning som "föreskriver en generell och odifferentierad lagring av uppgifter inte kräver något samband mellan de uppgifter som ska lagras och ett hot mot den allmänna säkerheten. Den är inte heller begränsad till lagring av uppgifter avseende en viss tidsperiod och/eller ett visst geografiskt område och/eller en viss krets av personer som kan vara inblandade i ett allvarligt brott. En sådan nationell lagstiftning överskrider gränserna för vad som är strängt nödvändigt och kan inte anses motiverad i ett demokratiskt samhälle, såsom krävs enligt direktivet jämfört med den europeiska rättighetsstadgan."

Efter EU-domstolens förhandsavgörande gick målet tillbaka till kammarrätten i Stockholm, som upphävde PTS-beslutet. Kammarrätten är högsta instans så det borde ha varit slutet på frågan.

Men i juli 2018 meddelade svenska regeringen att den ska lägga fram ett nytt lagförslag för datalagring. Regeringen hävdar att fortsatt datalagring behövs för brottsbekämpningen. En särskild utredare, Sigurd Heuman, har lagt fram ett förslag som påstås respektera EU-domstolens ramar. Men kritiker mot förslaget menar att lagringsskyldigheten, som föreslås; "går utöver vad som är strängt nödvändigt och kan anses motiverat i ett demokratiskt samhälle."

I slutet av februari 2019 lade regeringen fram sitt lagförslag. Kritikerna menar att det är mycket likt den lag som EU-domstolen underkände tidigare. Frågan är alltså inte avgjord ännu.

Vad gör EU gällande ett fritt internet?

Ett lagförslag behandlades av EU-parlamentet i september 2018. Vänsterpartiet röstade nej till förslaget utifrån grundlinjen att ett fritt internet är en av de starkaste garantierna vi har för ett fritt och demokratiskt samhälle. Upphovsrätten ska absolut försvaras, men inte genom att vi begränsar internet.

Det är oacceptabelt att storföretag som Youtube kan undgå att betala de upphovsmän vars verk drar in annonsintäkter till företagen. Vänsterpartiet har gång på gång krävt att stora multinationella företag som har som affärsidé att göra stora vinster på att undvika att betala skatt, rimliga löner och rättvisa ersättningar till bland annat upphovsrättsinnehavare måste bidra mer. Detta vill Vänsterpartiet reglera och ett bra sätt att få till stånd detta är att öka incitamentet för företagen att sluta avtal med upphovsrättshavare och deras organisationer. En sådan reglering får emellertid inte gå onödigt mycket ut över internetanvändares integritet. Det nu antagna förslaget riskerar att göra just det. Detta kommer gynna de stora publicisthusen och nätjättarna. Förlorarna är de mindre aktörerna, konsumenterna och vanliga internetanvändarna.

Förslagets två kanske mest kontroversiella artiklar, 11 och 13, riskerar medföra stora problem om de införs.

Artikel 11 som har kallats länkavgift, inför en ny slags rätt, en närliggande rätt, som gör att publicister får rätt att teckna licensavtal för det som läggs upp på deras hemsidor. Detta trots att de redan idag kan få denna rätt genom att skriva in det i sina avtal med de som har upphovsrätten. Artikel elva har också testats och misslyckats i såväl Tyskland och Spanien.

Artikel 13, det så kallade upphovsrättsfiltret, inför ett ansvar för vissa hemsidor att se till att inget upphovsrättsskyddat material finns på dem. Detta låter rimligt vid första anblick men leder så som det utformats i praktiken till att företagen tvingas vidta allt för omfattande och integritetsinskränkande åtgärder. Att den tekniska möjligheten att övervaka allt som laddas upp på exempelvis Youtube finns, innebär inte att det är en bra lösning. Förslaget löser alltså inte de problem det ska lösa, och riskerar även internetsäkerheten för dess användare.

Ett annat problem inför beslutet i EU-parlamentet är att det spridits mycket felaktig eller osakligt vinklad information från både anhängare och motståndare till lagförslaget.

Det har från motståndarsidan bland annat påståtts att förslaget skulle innebära att all länkning skulle beskattas. Detta stämmer inte. De parter som vill att förslaget ska gå igenom har hävdade att igenkänningsteknik inte har några problem över huvud taget och att allt motstånd mot förslaget egentligen är orkestrerat och finansierat av de stora tech-bolagen. Det råder inget tvivel om att stora bolag har finansierat lobbyorganisationer för att lobba emot förslaget och att en del av denna lobbyverksamhet har skett i andra organisationers namn. Men det är också sant att en rad fristående forskare, medborgare och organisationer satt sig in i förslaget och kritiserat de risker förslaget medför. Dessa kan inte avfärdas som köpta av storbolagen utan har lyft verkliga och allvarliga problem med förslaget.

Det fanns en rad ändringsförslag som på ett bättre sätt hade tillvaratagit upphovsrättsinnehavarnas intressen samtidigt som de skulle ha skyddat integriteten för internetanvändarna. Tyvärr röstades dessa förslag ned.

Det av parlamentet antagna förslaget innebär att de stora nätjättarna ska betala mer än idag till upphovsrättsinnehavare, men hur mycket mer är fortfarande oklart. Men tyvärr innebär också förslaget att nätintegriteten äventyras.

EU-parlamentets omröstning fastställde parlamentets förhandlingsmandat gentemot rådet. Efter förhandlingar röstades en kompromiss igenom i EU-parlamentet den 26:e mars 2019 med siffrorna 348 röster mot 274. 36 ledamöter la ner sina röster. Vänsterpartiet röstade nej. Vill se en modell som både ger kulturskapare betalt och som utvecklar internet som en plattform för användare och medborgare. Internetjättarna ska både betala kulturskapare och skatt.

Vänsterpartiet EU-parlamentariker Malin Björk underströk att "det råder fortfarande alldeles för stor osäkerhet kring utfallet och om hur omfattande filtreringen kommer bli för att jag ska kunna ställa mig bakom direktivet. Även om flera förbättringar har gjorts sedan vi senast röstade om direktivet är de inte tillräckliga. Vanliga internetanvändare och internet som helhet kommer drabbas. Dessutom anser jag att det finns stora problem med Artikel 11. Den faktiskt riskerar att få rakt motsatt effekt, alltså att publicisternas intäkter istället minskar, som vi sett i Tyskland och Spanien där liknande lagar redan införts."

Vänsterpartiet kommer att fortsätta arbeta för ett internet som både respekterar den personliga integriteten och användares, medborgares och konsumenters rättigheter. Internet måste fortsätta vara en plattform för demokrati och aktivt medborgarskap.

Finns det andra exempel på integritetskränkningar i EU?

Det finns många andra exempel på integritetskränkningar. Ett är att USA ges alla data om flygpassagerare från EU till USA. Varje gång en flygbiljett bokas skapas ett PNR (Passenger Name Record) som innehåller namn och adress, resällskap, resehistoria, kreditkortsuppgifter, religion och annat som noteras. Sedan 2001 har USA krävt att få tillgång till PNR. Det har EU-kommissionen, i strid mot europeisk datalagstiftning, godkänt. Det PNR-avtal med USA som tillämpas sedan 2007 godkändes 2012 av parlamentets högermajoritet.

Men till och med högern erkände i ett yttrande betydande problem "särskilt beträffande det övergripande syftet med att använda passageraruppgifterna, lagringsperioderna och farhågor för att uppgifterna kommer att vidarebefordras till tredjeländer". Men stödet till USA:s övervakningshysteri är, för högern, viktigare än de medborgerliga rättighetsprinciperna.

Ett annat exempel: 2013 beslutade EU-parlamentet att "misstänkliggöra" alla asylsökande. Sedan tidigare finns beslut om obligatoriska fingeravtryck för att lösa frågor kring själva asylansökan. Nu ska alla fingeravtryck sparas i flera år efter att asylansökan har godkänts.

Alla polismyndigheter ska ha full tillgång till arkivet. Enligt EU är således alla som fått asyl presumtiva kriminella. Det är en grov förolämpning och en skarp inskränkning av människors rätt till integritet. Och vad händer med arkivet om extrema högerpartier vinner val i olika EU-länder?

Både Amnesty International och Röda Korset riktade mycket hård kritik mot lagstiftningen. Men det var bara vänstern och de gröna i EU-parlamentet som röstade emot.

23. EU och kommuner/landsting.

Korta fakta: Vänsterpartiet är kritiskt till att EU-lagstiftning påverkar landsting och kommuner så mycket. Men genom att knyta samman parlamentariskt arbete på olika nivåer med utomparlamentarisk kamp kan progressiva förändringar uppnås.

Fördjupning:

Hur påverkar EU och kommun/landstingspolitiken?

Kommun- och landstingspolitiken påverkas av EU på många sätt. En undersökning gjord av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) visade att ungefär hälften av punkterna på en dagordning från kommunfullmäktige och regionerna påverkas av EU.

SKL förklarade själva i sin undersökning att påverkan i huvudsak sker på följande fyra sätt:

- Kommuner, landsting och regioner är stora serviceproducenter då de ansvarar för viktiga samhällstjänster till medborgarna som vård, skola och omsorg. De ansvarar också för service som är av stor vikt för samhällets funktion så som vatten- och avfallshantering, kollektivtrafik och snöröjning. EU påverkar denna verksamhet på flera sätt, till exempel genom lagar som reglerar hur varor och tjänster får upphandlas.
- Kommuner, landsting och regioner är också stora arbetsgivare som tillsammans sysselsätter ungefär 1,1 miljoner människor. EU påverkar denna roll genom regler om bland annat arbetstid, säker arbetsmiljö och likabehandling i arbetslivet.
- Kommunerna har en viktig roll som samhällsbyggare genom det kommunala planmonopolet som innebär att varje kommun har ensamrätt att besluta om hur dess mark skall bebyggas. EU påverkar denna verksamhet genom till exempel lagstiftning som reglerar vilken hänsyn som måste tas till miljön vid byggnation av olika slag.
- Kommunerna har även ett ansvar för tillsyn av miljöfarlig verksamhet och livsmedelsproduktion. Denna verksamhet regleras av en omfattande EU-lagstiftning som syftar till att skydda både miljön och konsumenten.

Vi har inte här utrymme att gå in på alla detaljer där EU-regler påverkar den lokala och regionala verksamheten. Men 50 procent av verksamheten säger en hel del, därför är EU:s beslut också viktiga för den kommunala och regionala nivån.

Ett konkret exempel är det, för en gångs skull, positiva EU-beslutet år 2014. Då det slogs fast att man kan kräva kollektivavtal som ett villkor för offentlig upphandling. Så var tidigare inte fallet, men tack vare krav och mobilisering från olika kommuner, regioner och inte minst fackliga organisationer så vanns en majoritet i EU-parlamentet.

Medlemsländerna fick två år på sig att genomföra (implementera) den lagstiftningen nationellt. Och år 2016 presenterade S/MP-regeringen sitt förslag på "kollektivavtalsliknande villkor". Strax därefter gick Stockholms stad (som då styrdes av S/MP/V/FI) ut i en upphandling med krav på lön, semester och arbetstid, den så kallade "vita jobb-modellen".

Det exemplet visar att när arbetet i EU-parlamentet knyts samman med arbetet i riksdagen, kommuner och landsting, samt med den fackliga och utomparlamentariska kampen, så kan man nå framgångar.

24. "EU-bubblan", höga löner och privilegier.

Korta fakta: EU-institutionerna i Bryssel blir lätt en egen bubbla långt från vanliga människors livsvillkor. Men Vänsterpartiet i EU-parlamentet arbetar konsekvent för att vara nära våra väljare och medlemmar, dessutom bidrar partiskatten till en betydligt lägre lön i förhållande till andra EU-parlamentariker.

Fördjupning:

Hur motverkar Vänsterpartiet att hamna i "EU-bubblan"?

Det är allmänt känt att EU-parlamentet kan lätt bli sin egen "bubbla" för de som arbetar där. Ett parlament och en arbetsplats skild från vanliga människors verklighet. Vänsterpartiet i EU arbetar därför konsekvent för nära och löpande kontakter med både vänsterpartiets väljare och med partiets ledning, distrikt och lokalorganisationer, liksom fackliga och folkliga rörelser.

Vi har ett nära samarbete med riksdagsgruppen och då särskilt ledamöterna i EU-nämnden. Besöksgrupper bjuds in till EU-parlamentet, både från partiet och från olika rörelser. Det parlamentariska arbetet i Bryssel och Strasbourg är tack vare denna kontinuerliga kontakt knuten till den politiska verkligheten i Sverige.

Vänsterpartiets EU-parlamentariker har alltsedan 1995 också rest kors och tvärs inom Sverige för att tala på offentliga möten, partiarrangemang och möta väljarna. Vänstern sitter därför inte i någon EU-bubbla.

Vad anser Vänsterpartiet om de höga lönerna och privilegierna i EU?

Vänsterpartiet motsätter sig alla privilegier som EU-eliten omger sig med.

Därför har vi en tydlig linje gällande de höga lönerna och andra privilegier som är knutna till det parlamentariska uppdraget i EU.

Alla 751 EU-parlamentariker har samma lön. Den indexeras upp varje år, och i början på 2018 var nettolönen 6 710 euro per månad (drygt 70,000 kronor). Det är en väldigt hög månadslön.

Men Vänsterpartiet har en policy där de som har förtroendeuppdrag betalar partiskatt med den del av vår lön som överstiger 5/8 delars basbelopp. Det innebär att netto-månadslön är ca 27.700 kronor. Överskottet betalas in till partiets kassa för att bygga Vänsterpartiet starkare.

Varje EU-parlamentariker får också en schablonsumma för "allmänna utgifter". Den skrivs upp lite varje år, och ligger 2018 på EUR 4 416 per månad (drygt 46,000 kronor enligt växelkursen oktober 2018). Dessa pengar använder Vänsterpartiet för seminarier, broschyrer, telefon- och datorutrustning, prenumerationer, böcker, resor för volontärer och aktivister, fortbildning, kontorsmaterial, osv.

Är Vänsterpartiet öppet för granskning?

Efter en samordnad granskning från journalister i flera olika EU länder visade det sig att många parlamentariker använde pengarna för "allmänna utgifter" på ett olämpligt, och ibland direkt otillåtet sätt.

Tyvärr behöver inte EU-parlamentarikerna redovisa hur de spenderar med denna stora månatliga summa. Det är ett fel i reglerna som Vänsterpartiet anser ska ändras omedelbart så att fusket kan stoppas.

Och det var en stor skandal när EU-domstolen 2018 fastslog att EU-parlamentet och dess ledamöter inte behöver redovisa hur de "allmänna utgifterna" har använts.

År 2017 var Vänsterpartiet det enda svenska partiet i EU-parlamentet som välkomnade Svenska Dagbladets granskning av vår bokföring för de pengar som kallas "allmänna utgifter". Alla andra svenska partier vägrade då att visa sina räkenskaper. Hösten 2018 lovade också Miljöpartiets och Feministiskt Initiativs ledamöter att de skulle vara öppna för granskning.

Vänsterpartiet kräver att EU-institutionerna måste bli mer öppna, och att offentlighetsprincipen ska gälla, därför är det också självklart att vårt eget parti följer den principen när det gäller våra egna räkenskaper.

25.GUE/NGL i EU-parlamentet och vänstern i Europa.

Korta fakta:

Vänsterpartiet ingår, sedan det svenska medlemskapet i EU 1995, i den konfederala vänstergruppen GUE/NGL i EU-parlamentet. I den parlamentariska gruppen finns ingen partipiska. Vänsterpartiet kan arbeta och rösta helt i enlighet med vår egen politik.

Vänsterpartiet är också med i ett nytt spännande samarbete inför EU-parlamentsvalen i maj 2019 med fem andra vänsterpartier som har en gemensam politisk plattform kallad; "Det är folkets tur nu!"

Fördjupning:

Vad betyder GUE/NGL?

Den kryptiska förkortningen GUE/NGL är tvåspråkig; fransk (GUE) och engelsk (NGL). Det fullständiga gruppnamnet utläst och översatt från bägge språken lyder: Den konfederala gruppen Europeiska Förenade Vänstern – Nordisk Grön Vänster.

EU-parlamentsvalet i maj 2014 innebar en dryg 50 procentig ökning av GUE/NGL-gruppen, från 34 ledamöter till 52. Det är kvinnlig majoritet, 27 av ledamöterna är kvinnor. Ledamöterna kommer

från 14 länder och 18 olika partier och rörelser. Där återfinns det mesta på skalan av röd-grönt-feministiskt-progressivt.

Två djurrättspartier finns också med i gruppen, en ledamot från Nederländerna och en från Tyskland. Bägge har anslutit sig till den NGL-enheten där, utöver danska, finska och svenska ledamöter, också Irländska Sinn Fein och Nederländska Socialistpartiet ingår. Så NGL som ursprungligen bara innehöll nordisk vänster är nu både geografiskt och politiskt bredare.

Hur arbetar GUE/NGL?

Pluralism och öppenhet är definitivt två viktiga ord för att beskriva GUE/NGL. Ibland påstås att den parlamentariska gruppen inte kan fungera effektivt eftersom gruppen är konfederal. Varje ledamot står fri att rösta som den vill. Tvingande majoritetsbeslut och röstpiska saknas. Men just detta är enormt viktigt för de flesta av partierna. För om det är något vänstern kan lära av sin historia med internationaler, så är det att centralism och tvång inte leder framåt.

En motsättning som brukar lyftas fram är att GUE/NGL samlar partier med olika syn på EU. Federalister och anti-federalister. Men den frågan spelar ganska liten roll i praktiken. GUE/NGL var redan i frågan om Ekonomisk-Monetära Unionen, liksom i frågan om Lissabonfördraget, helt enat i sitt nej. Så länge marknadsliberalismen är EU:s grundideologi lär gruppen inte dras med alltför stora konkreta motsättningar i den "federala" frågan. Det är den enorma sociala krisen i EU-länderna som dominerar vänstergruppens agenda, och formar en politik som kräver social rättvisa och jämlikhet.

En del av partierna drömmer om en gemensam europeisk vänsterstrategi. Men EU-länderna har så olika förutsättningar. Det behövs ingen storslagen gemensam strategi. Det räcker med den politiska grund som gruppen redan nu kan sägas vila på: Nej till åtstramningspolitik och marknadsliberalism. Ja till offentliga gröna investeringar, välfärd, arbetsrätt, jämställdhet och internationell solidaritet.

Viktigast av allt. Den avgörande kampen, i alla dessa frågor, sker inte i EU-parlamentet. Den pågår i de enskilda medlemsländerna, i regioner och kommuner, på arbetsplatser och i bostadsområden. Det är där, framförallt utomparlamentariskt, som den politiska kraften till reella förändringar växer fram.

I de frågor som GUE/NGL-gruppen förmår att hålla en direkt och levande kontakt med dessa folkligt förankrade rörelser. Då har också parlamentariska framgångar möjliggjorts. I denna skrift, kan du i de olika kapitlen, läsa om konkreta exempel på detta.

Hur är det politiska läget inför EU-parlamentsvalen 2019?

Det otäcka i stora delar av EU är att högerextremister marscherar framåt i valen. Samtidigt stärks också den traditionella högern på socialdemokratins bekostnad. I flera länder går den socialistiska vänstern framåt, men täcker inte socialdemokratins förluster. Läget är hotfullt.

I Sverige klarar sig ändå socialdemokratin hyfsat jämfört med andra EU-länder. Men så hade man också ett högre väljarstöd att utgå ifrån än andra socialdemokratiska partier i EU.

Alla betalar de nu priset för "den tredje vägens politik", som var socialdemokraternas marknadsliberala val på 1990-talet. Därmed undergrävde de välfärdsstatens funktion i EU:s medlemsländer. Socialdemokraterna accepterade en skattepolitik som ökade klassklyftorna i samhället. Skiljelinjen mellan höger och vänster blev oklar. När den politiska grundkonflikten blev så otydlig gavs också högerextremisterna utrymme. De som vinner röster med att skapa en ny "konflikt" genom att peka ut syndabockar: Invandrare och flyktingar.

Vänstern i Europa har ett stort ansvar för att vända denna farliga utveckling. Därför var det så betydelsefullt när sex vänsterpartier i EU i somras samlades i Bryssel för att presentera gemensamma lösningar på vår tids stora utmaningar. Detta med ett manifest, som heter "Det är folkets tur nu".

Vilka deltar i det nya samarbetet och vilka krav har man enats om?

Hittills är det sex partier som skrivit under "Det är folkets tur nu". Det är franska La France Insoumise, spanska Podemos, portugisiska Bloco de Esquerda, finska Vänsterförbundet, danska Enhedslisten och svenska Vänsterpartiet.

Partierna har enats om sex områden där man ska agera gemensamt i ord och handling. I den politiska deklarationen står det:

"Vi kommer att bekämpa social dumpning och istället arbeta för att säkra sociala rättigheter. Arbetstagarnas rätt till sociala skyddsnät genom lagar och kollektivavtal måste värderas högre än storföretagens fria rörlighet. Vi motsätter oss att arbetstagare ställs mot varandra. Istället ska vi ha en anpassning uppåt, för bästa möjliga standarder. Därför måste vi bryta med EU-fördragen och EU:s ekonomi- och finanspolitik. Ett europeiskt samarbete måste baseras på ett socialt protokoll som värderar schyssta arbetsvillkor och sociala rättigheter högre än den fria rörligheten för tjänster och kapital.

Vi kommer att kräva rättvisa skatte- och finanssystem. Den fria rörligheten för kapital kan inte prioriteras framför människors levnadsvillkor. Tillsammans kommer vi att stå upp mot skatteflykt och skatteparadis, både i och utanför EU. Vi kommer att arbeta tillsammans för att försäkra oss om en allmän insyn och ett offentligt ägande i banksektorn.

Vi kommer att kämpa mot klimatförändringarna och för ekologisk hållbarhet. Vi måste prioritera minskningen av växthusgaser. Därför måste vi bryta med EU:s marknadsbaserade lösningar på klimatförändringarna. Istället behöver vi klimatinriktade lösningar som baseras på statliga investeringar i ren och säker energi och i grön teknologi.

Vi kommer att stå upp för kvinnors rättigheter och jämställdhet. EU:s attacker på välfärdsstrukturer i många länder är ett hot mot jämställdheten och kvinnors rättigheter. Det måste stoppas. Vi måste se till att jämställdhetsperspektivet spelar en central roll i alla EU-beslut. Vi försvarar rätten till lagliga och säkra aborter och bekämpar alla former av könsbaserat våld.

Vi kräver en demokratisk och hållbar handelspolitik och motsätter oss EU:s frihandelsavtal. Storföretagens intressen får inte väga tyngre än demokratiska beslut som syftar till att skydda och stärka social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet. Därför måste klausuler som ger företag rätt att stämma länder för demokratiskt fattade beslut tas bort från alla EU:s handelsavtal.

Vi försvarar flyktingars rättigheter och motsätter oss Fästning Europa. Människor flyr på grund av krig, konflikt och fattigdom som ofta skapats av utländsk intervention och militaristisk politik i länder utanför EU. Europa måste vara en kontinent där människor som söker en tillflykt garanteras rättigheter och trygghet. Vi kommer att stå emot den främlingsfientliga och rasistiska politiken överallt där den hotar demokratin och människovärdet.

Vi kämpar för fred och nedrustning. Vi motsätter oss militariseringen av EU. Inga EU-pengar ska gå till upprustning. Vi vill ha ett verkningsfullt förbud på vapenexport till diktaturer, till länder i krig och till länder som bryter mot de mänskliga rättigheterna. Vi kommer att kämpa emot EU:s nykoloniala utrikespolitik och utnyttjandet av andra länders naturtillgångar."

Är det stora skillnader mellan dessa sex partier?

Det intressanta är hur EU:s utveckling påverkat de olika partiernas politik, och medfört att man närmast sig varandra i gemensam analys.

Å ena sidan har den sydeuropeiska vänstern idag ett mer EU-kritiskt perspektiv. Man har länge sett EU-medlemskapet som garantin mot fasciststatens återkomst i sina länder. Unionen har också varit viktig för utveckling av nationell infrastruktur. Men euro-krisen och åtstramningspolitiken gör att dessa partier nu är mer kritiska till EU, dess fördrag och den överstatliga marknadsliberala politiken.

Å andra sidan har den nordiska vänstern också insett det förändrade politiska landskapet. Högerextrema regimer i Polen och Ungern avvecklar demokratin. Brexit präglas av inskränkt nationalism och främlingsfientlighet. Det är nu rasistpartier som driver krav på folkomröstningar om EU-medlemskapet i olika länder. I detta blå/bruna landskap gör vänstern i nord också klokt i att se över delar av den egna EU-politikens programkrav, samtidigt som man fortsätta bygga det konstruktiva samarbetet med Sydeuropas vänster.

Hur blir det efter valen 2019?

Det nya samarbetet skapar ett positivt utgångsläge inför valen till EU-parlamentet. Det är också viktigt att understryka att detta samarbete inte står i motsättning till den parlamentariska gruppen GUE/NGL. Vänsterpartiet menar att det är viktigt att fortsätta ha en bred pluralistisk konfederal grupp som GUE/NGL också efter EU-parlamentsvalen 2019.

Deklarationen "Det är folkets tur nu", och samarbetet med de fem andra vänsterpartierna, handlar om att inte bara arbeta i EU-parlamentet, utan också samordna politiska initiativ och utomparlamentariskt arbete i våra respektive länder. På det sättet blir vi starkare tillsammans.

Internationalismen är en av grundpelarna i vänsterns politiska tanke och handling.

***

Korta fakta om EU:s organisation och några viktiga EU-organ.

EU:s grund är fördraget.

Ett EU-fördrag är ett bindande avtal mellan EU-länderna. Fördraget anger EU:s mål, vilka regler som gäller för EU-institutionerna, hur beslut ska fattas samt förhållandet mellan EU och medlemsländerna. För att fördraget ska gälla måste det godkännas av alla medlemsländer.

Det nu gällande fördraget kallas Lissabonfördraget. Det skrevs under, i just Lissabon, av stats- och regeringschefer i december 2007. Men det trädde i kraft först två år senare. Bara i ett medlemsland, Irland, fick befolkningen folkomrösta om fördraget. Irländarna röstade med 53 procents majoritet nej till fördraget i juni 2008. En ny folkomröstning ordnades i oktober 2008, och efter vissa löften (och hot) från EU resulterade det i ett ja till fördraget.

Det är Lissabonfördraget som klargör hur besluten ska fattas och vad EU respektive medlemsländerna bestämmer om.

Om EU-parlamentet.

EU-parlamentsvalet föregås av "Brexit". Enligt planen ska Förenade Kungariket lämna Europeiska Unionen den 29:e mars. Om Brexit inte skjuts upp, så medför det att antalet EU-parlamentariker som ska väljas i maj sjunker från 751 till 705 ledamöter, som då representerar 27 medlemsstater. Sverige ska välja 21 av dessa ledamöter.

EU-parlamentet är placerat i Bryssel och i Strasbourg. De flesta beslut fattas i Strasbourg under de parlamentariska sessionerna. I Bryssel sker de flesta utskottsmötena som förbereder ärendena till sessionerna. EU-parlamentet är med och beslutar om lagar och budget.

I EU-parlamentet är de folkvalda ledamöterna indelade i politiska grupper, som sitter från vänster till höger i plenumsalen. Vänsterpartiet ingår i den konfederala gruppen Europeiska Förenade Vänstern – Nordisk Grön Vänster (på fransk/engelska förkortad till GUE/NGL).

Hur fattas besluten i EU?

EU-kommissionen är den enda EU-institution som kan föreslå lagar. Varje medlemsland har en EU-kommissionär. De är inte folkvalda, utan tjänstemän (byråkrater) som utsetts av respektive medlemsland och sedan godkännts av EU-parlamentet. På detta sätt skiljer EU-systemet sig från normal demokratisk princip, där byråkrater inte skulle kunna ges en sådan makt. Kommissionen sägs vara "fördragets väktare" och ska se till att det som beslutas i EU verkligen genomförs i medlemsländerna. Kommissionen har omfattande makt och stora befogenheter inom den gemensamma politiken. Slutenhet präglar arbetet. Det mesta arbetet sker bakom stängda dörrar. Kommissionen är dock ansvarigt inför EU-parlamentet, och måste avgå i sin helhet om parlamentet ställer misstroendevotum.

EU-parlamentet. När EU-kommissionen lagt ett nytt lagförslag, eller förslag till budget, går frågan till EU-parlamentet där frågan bereds i ett, eller flera, av de 20 utskott som finns i parlamentet. När parlamentet fattat beslut är frågan inte avgjord, utan går till förhandling med rådet.

Rådet består av ministrar från EU-ländernas regeringar (kallas också *ministerrådet*). Rådet fattar beslut med enkel majoritet, med kvalificerad majoritet eller enhällighet beroende på vilken fråga det är (och det klargörs i Lissabonfördraget). Rådet har att förhandla med EU-parlamentet om de lagförslag som kommissionen lagt fram. Det så kallade ordinarie lagstiftningsförfarandet innebär just detta medbeslutande med EU-parlamentet. När Rådet och EU-parlamentet förhandlat, kommit överens och fattat beslut så är den nya lagstiftningen antagen.

Andra viktiga EU-institutioner.

Europeiska Rådet är EU:s officiellt främsta institution. Det sammanträder bara några gånger om året och består av EU-ländernas presidenter och regeringschefer. På dessa toppmöten fastställs viktiga politiska frågor och mål, och ibland måste man försöka lösa en del tvister mellan medlemsländerna.

EU-domstolen. Domstolen består av en domare från varje medlemsland. De utses i samförstånd mellan medlemsländerna. Domstolen är placerad i Luxemburg och ska se till att EU:s fördrag och lagar följs och tillämpas korrekt. Domstolen har rätt att avkunna domar som blir direkt lagstiftande, inte minst i frågor som rör den inre marknaden. EU-domstolen har till exempel fattat viktiga beslut som försämrat arbetsrätten i flera länder.

Revisionsrätten. Varje medlemsland utser en ledamot till revisionsrätten som är placerad i Luxemburg. Revisionsrätten kontrollerar att EU:s budget, inkomster och utgifter, förvaltats på ett korrekt sätt.

Europeiska Centralbanken. ECB ansvarar för förvaltningen av euron och EU:s penningpolitik. ECB har också betydande makt gentemot medlemsstaterna, och då särskilt de som ingår i EMU/euron. Banken är placerad i Frankfurt.

Europeiska Investeringsbanken. EIB är placerad i Luxemburg och ska framför allt bidra till "ökad tillväxt". Banken lånar pengar på kapitalmarknaderna, som banken sedan lånar ut till företag och projekt som "ligger i linje med EU:s mål".

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén. EESK består av 350 ledamöter från alla medlemsländer, varav 12 från Sverige. Ledamöterna ska företräda "det organiserade civila samhället", och kommer från fackföreningar, arbetsgivarorganisationer och olika intresseorganisationer. EESK har en rådgivande funktion om ekonomiska och sociala frågor inom EU.

Regionkommittén består av 350 representanter från regionala och lokala folkvalda organ. Från Sverige deltar 12 ledamöter från olika regioner/landsting och kommunfullmäktige. Regionkommittén är ett rådgivande organ som ska bedöma EU:s politik ur ett lokalt och regionalt perspektiv.

Båda dessa kommittéer saknar reell makt och ledamöterna utses av rådet efter förslag från medlemsländerna vart femte år.

Icke-officiell makthavare i EU.

Lobbyisterna. Antalet lobbyister uppskattas till 30 000 personer som aktivt arbetar för att påverka EU:s lagförslag och beslutsfattande. De har stort inflytande över kommissionens lagförslag, ibland utses till och med lobbyister som experter som ska ge råd till kommissionen. Lobbyisterna är mycket aktiva för att också påverka EU-parlamentarikerna. Den stora majoriteten av lobbyisterna representerar stora företagsintressen med enorma ekonomiska resurser. Det ger storföretagen ett stort inflytande över EU.

***